

Arbeidsmarkedet for jurister

En framskrivning mot 2025

Pål Børing
Terje Næss
Per Olaf Aamot

Rapport 49/2012

NIFU

Arbeidsmarkedet for jurister

En framskrivning fram mot 2025

Pål Børing
Terje Næss
Per Olaf Aamot

Rapport 49/2012

Rapport 49/2012

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
Adresse PB 5183 Majorstuen, NO-0302 Oslo. Besøksadresse: Wergelandsveien 7, 0167 Oslo

Oppdragsgiver Universitetet i Bergen
Adresse Postboks 7800, 5020 Bergen

ISBN 978-82-7218-886-2
ISSN 1892-2597 (online)

www.nifu.no

Forord

Kunnskapsdepartementet har nedsatt en arbeidsgruppe som skal utrede den framtidige juristutdanningen i Norge. Arbeidsgruppen skal blant annet utrede behovet for juridisk kompetanse i årene framover. Arbeidsgruppens sekretariat er lagt til juridisk fakultet, Universitetet i Bergen, som lyste ut et eget oppdrag for å framskrive behovet for juridisk arbeidskraft. Oppdraget ble gitt til NIFU.

Framskrivningene av tilbud og etterspørsel etter jurister er basert på registerdata fra Statistisk sentralbyrå. I tillegg inneholder rapporten en analyse av juristutdanningens relevans basert på NIFUs Kandidatundersøkelse.

Pål Børing og Terje Næss har gjennomført framskrivningene av det juridiske arbeidsmarkedet. Per Olaf Aamodt har skrevet kapittel 5 om forholdet mellom utdanning og arbeidsliv, og også vært prosjektleder.

Oslo, 01.12.2012

Sveinung Skule
direktør

Jannecke Wiers-Jenssen
forskningsleder

Innhold

Sammendrag	7
1 Innledning	9
1.1 Om oppdraget	9
1.2 Datagrunnlag og metode.....	9
1.3 Om denne rapporten	10
2 Beregninger av tilbudet	11
2.1 Nærmere om modell og metoder.....	11
2.2 Forutsetninger for beregningene	11
2.3 Studentopptak og kandidattall	12
2.4 Tilbudet fram til 2025.....	16
2.5 Merknader til tilbudsregningene.....	17
3 Beregning av etterspørselen	18
3.1 To framskrivningsalternativer	18
3.2 Datagrunnlag	18
3.3 Utviklingen i antall sysselsatte jurister 2000 – 2008	18
3.4 Demografialternativet	19
3.5 Økonomialternativet	21
3.6 Vurderinger av de to alternative vekstbanene.....	22
4 Balansen mellom tilbud og etterspørsel	23
5 Hvordan er juristutdanningen tilpasset arbeidsoppgavene?	26
5.1 Innledning	26
5.2 Om undersøkelsen.....	26
5.3 Tidligere funn	27
5.4 Hva kjennetegner kandidatene med utdanning som jurister?.....	27
5.5 Studiets relevans for arbeidet – sammenlikning med de andre mastergradskandidatene	29
5.6 Et blikk på jurister i ulike sektorer	30
5.7 Utdanning som grunnlag for yrkeskarriere	31
5.8 Kompetanseutnytting.....	32
5.9 Hva burde studiet vektlagt sterkere?	35
5.10 Oppsummering.....	36
6 Oppsummering og diskusjon	37
6.1 Vi regner med en sterk vekst i antall jurister	37
6.2 Etterspørselen er mer usikker.....	37
6.3 Mangel på jurister er sannsynlig	38
6.4 Juristutdanningen oppleves som relevant.....	38
Litteratur	39
Vedlegg	41

Sammendrag

En arbeidsgruppe nedsatt av Kunnskapsdepartementet skal utrede den framtidige juristutdanningen i Norge. Arbeidsgruppen skal:

1. Foreta en vurdering og framskrivning av behovet for jurister fram mot 2025. Vurderingen skal også inkludere behovet for juridisk kompetanse i andre stillinger og funksjoner enn de som tradisjonelt har vært avtakere av juridisk kompetanse, både i privat og offentlig sektor.
2. Foreta en vurdering av om dagens utdanningstilbud møter de behov samfunnet har for juridisk kompetanse og som jurister står overfor etter endt utdanning.

Rapporten inneholder ulike alternativer for tilbudet av juridisk arbeidskraft fram mot 2025 basert på ulike forutsetninger om utdanningskapasiteten. Etterspørselen er basert på to hovedalternativer, det ene basert på den økonomiske utviklingen, mens det andre bygger på endringer i befolkningens vekst og sammensetning. I prosjektet er det benyttet registerdata fra Statistisk sentralbyrå (SSB) for perioden 2000-2009. Registerdataene består i en kobling av data fra Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret (AA-registeret) med andre registerdata i SSB, og omfatter hele den yrkesaktive befolkningen.

Tilbudet av juridisk arbeidskraft vil øke betydelig fram mot 2025. Det laveste, midlere og høyeste alternativet vil gi en økning på henholdsvis 12, 35, og 51 prosent fram til 2025, og vi anser det laveste alternativet som lite sannsynlig. Når vi får så vidt sterk vekst i tilbudet av juridisk arbeidskraft, skyldes det at opptaket og kandidattallene gjennom flere år har ligget betydelig høyere enn for en del tiår siden. Dermed er nyrekrutteringen av jurister betydelig høyere enn den naturlige avgangen.

Etterspørselen etter jurister er mer usikker. Det framtidige behovet for jurister i Norge lar seg trolig i mindre grad beregne med utgangspunkt i den økonomiske utviklingen enn mange andre yrkesgrupper. Etterspørselen er et resultat av et komplekst sett av faktorer som ikke så lett lar seg innpasse i en beregningsmodell.

Vi har beregnet to hovedalternativer, ett alternativ basert på den økonomiske utviklingen, og tre ulike alternativer basert på den demografiske utviklingen. Hvis vi legger til grunn at den økonomiske utviklingen gir seg tilsvarende utslag for jurister som for høyere utdanning mer generelt, vil etterspørselen etter jurister i 2025 ligge på ca. 21 000, eller om lag 22 prosent høyere enn i dag.

Vi har anvendt tre ulike demografialternativer, men det er relativt små forskjeller i hvordan de slår ut. De gir alle en betydelig høyere etterspørsel enn økonomialternativet, 30-31 000 i 2025, eller omtrent 75 prosent høyere enn i dag.

Vi vil være noe tilbakeholdne med å slå fast hvilket av de to hovedalternativene som vil være det «riktige», men det er kanskje grunn til å anta at utviklingen vil ligge nærmere demografialternativet enn økonomialternativet. Med andre ord er det grunn til å anta at etterspørselen etter jurister vil øke relativt mye fram mot 2025.

Våre beregninger av tilbud og etterspørsel er gjort med alternativer som gir en betydelig variasjonsbredde. Legger vi økonomialternativet til grunn, fører de mest realistiske tilbudsalternativene til at det blir et overskudd av jurister i 2025. Hvis vi i stedet legger til grunn at utviklingen i etterspørsel vil ligge nærmere det vi har omtalt som demografialternativet, viser beregningene et til dels betydelig tilbudsunderskudd. Når vi ser de ulike alternativene i forhold til hverandre, er det mer sannsynlig at det blir mangel på enn overskudd av jurister.

Når vi spør juristkandidater ca. tre år etter at de fullførte studiet, har de i det store og hele en positiv bedømmelse av sitt studium, også når vi sammenlikner dem med to andre utdanninger, siviløkonomer og sivilingeniører. De mener at studiet i høy grad var et godt grunnlag for både å begynne en yrkeskarriere og for den videre karrieren. De mener også at de får utnyttet sin kompetanse i den jobben de har, og de er godt fornøyd med jobben.

Vi har fordelt de yrkesaktive juristene på tre arbeidsområde basert på opplysninger om næring, og har kalt disse for «faglig tjenesteyting» som bl.a. omfatter advokatfirma, «offentlig administrasjon», som inkluderer rettsvesenet, og «andre områder». Den siste gruppen omfatter få respondenter spredt på mange ulike jobbmråder. Alle indikatorer peker i retning av at studiets relevans for arbeidet er størst innenfor faglig tjenesteyting, relevansen er stor, men noe mindre innenfor offentlig sektor, og klart minst innenfor andre områder. Men det er små forskjeller mellom de tre gruppene i hvor fornøyd de er med jobben.

Alt i alt synes juriststudiet å være godt tilpasset jobber innenfor det vi kan betegne som «kjerneområdene», men noe svakere tilpasset jobber i et mer utvidet arbeidsmarked. Det store flertallet av juristene jobber imidlertid innenfor «kjerneområdene», og fordelingen etter arbeidsområde synes å ha vært relativt stabil i siste tiårsperiode.

1 Innledning

1.1 Om oppdraget

En arbeidsgruppe nedsatt av Kunnskapsdepartementet skal utrede den framtidige juristutdanningen i Norge. Arbeidsgruppen skal:

1. Foreta en vurdering og framskrivning av behovet for jurister fram mot 2025. Vurderingen skal også inkludere behovet for juridisk kompetanse i andre stillinger og funksjoner enn de som tradisjonelt har vært avtakere av juridisk kompetanse, både i privat og offentlig sektor.
2. Foreta en vurdering av om dagens utdanningstilbud møter de behov samfunnet har for juridisk kompetanse og som jurister står overfor etter endt utdanning.

Arbeidsgruppen har hatt medlemmer som kommer fra de tre universitetene i Tromsø, Bergen og Oslo som tilbyr en fullstendig juristutdanning, Høgskolen i Lillehammer og Handelshøyskolen BI, Justis- og politidepartementet, Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, Norges juristforbund, NHO, KS og NSO. Sekretariatet ble lagt til det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen.

Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen lyste ut et eget oppdrag for å framskrive behovet for juridisk arbeidskraft, og oppdraget ble gitt til NIFU.

1.2 Datagrunnlag og metode

I prosjektet er det benyttet registerdata fra Statistisk sentralbyrå (SSB) for perioden 2000-2009. Registerdataene består i en kobling av data fra AA-registeret med andre registerdata i SSB, og omfatter hele den yrkesaktive befolkningen. For hver person har vi opplysninger om en rekke kjennetegn, som bl.a. kjønn, alder, utdanning (høyeste fullførte utdanning), yrkesstatus, forventet arbeidstid og næringsstilthørighet. Utdanning er basert på Norsk standard for utdanningsgruppering (NUS2000), som er en 6-siffer utdanningskode.¹ Yrkesstatus skiller mellom lønnstakere og selvstendige. Forventet arbeidstid skiller mellom kort deltid, lang deltid og heltid. Næring er basert på Standard for næringsgruppering, og er definert ved 5-siffer NACE-kode.

Som jurister regnes alle som tilhører gruppen «Juridiske fag» på høyere grads nivå, dvs. både på mastergradsnivå (3-sifret NUS2000-kode 737) og doktorgradsnivå (3-sifret NUS2000-kode 837).

Tilbudet av arbeidskraft i kapittel 2 utgjør summen av sysselsatte og arbeidsledige, mens etterspørselen i kapittel 3 omfatter kun sysselsatte. Personer utenfor arbeidsstyrken er ikke inkludert i noen av analysene i denne rapporten.

---

¹ Det vises til nettsiden http://www.ssb.no/emner/04/90/nos_c617/nos_c617.pdf

1.3 Om denne rapporten

I denne rapporten vil vi i kapittel 2 beregne tilbudet av juridisk arbeidskraft fram mot 2025 ved å ta hensyn til:

- søkning til juridisk utdanning og planlagt opptakskapasitet
- yrkesaktivitet/avgang fra yrkeslivet for jurister etter kjønn og alder

I kapittel 3 beregnes etterspørselen ved å ta utgangspunkt to alternativer. Det ene alternativet bygger på den demografiske utviklingen, som igjen er basert på SSBs befolkningsframskrivning for perioden 2011-2040. Dette alternativet har vi betegnet «demografialternativet». Det andre alternativet bygger på SSBs framskrivninger av etterspørselen etter arbeidskraft etter utdanning fram til 2025, som igjen er basert på SSBs makroøkonomisk modell MODAG. Dette siste alternativet har vi betegnet «økonomialternativet». I kapittel 4 vil vi så sammenholde tilbud og etterspørsel, og beregne om det kan forventes et overskudd eller et underskudd av jurister fram mot 2025. I kapittel 5 har vi fortatt noen enkle analyser basert på NIFUs Kandidatundersøkelse med noen indikatorer på juristutdanningens relevans i forhold til arbeidsoppgavene ca. to og et halvt år etter fullført studium. I det siste kapitlet vil vi foreta en oppsummering og diskusjon av resultatene.

2 Beregninger av tilbudet

2.1 Nærmere om modell og metoder

Framskrivningen av antall yrkesaktive jurister skjer ved en metode som kalles «stokastisk mikrosimulering», som er samme metode som SSB benytter i sin modell for framskrivning av arbeidskraftstilbudet fordelt på utdanning for hele arbeidsstyrken («Mozart»). Dette innebærer at vi simulerer fremtidig yrkesaktivitet til hver enkelt jurist, gitt kjønns- og aldersbetingede sannsynligheter for fortsatt yrkesaktivitet. Styrken ved metoden er man på en enkel måte kan beregne hvordan endringer i kjønns- og alderssammensetningen i populasjonen av yrkesaktive jurister vil påvirke den fremtidige yrkesavgang med relativt stor grad av treffsikkerhet.

Framskrivningene tar utgangspunkt i populasjonen av yrkesaktive jurister (t.o.m. 74 år) i basisåret 2009, som vi henter fra sysselsettingsdataene. Denne populasjon blir så oppdatert år for år gjennom hele framskrivningsperioden til og med 2025, ved at jurister som i følge simuleringene ikke lenger er yrkesaktive fjernes fra populasjonen, mens konstruerte kohorter med yrkesaktive nyutdannede jurister + «andre nye yrkesaktive» blir lagt til populasjonen.

Det antas at alle nyutdannede er yrkesaktive. «Andre nye yrkesaktive» er personer som er utdannet som jurister tidligere, men som har vært borte fra yrkeslivet i mer enn to år.

2.2 Forutsetninger for beregningene

Vi har sett på tre ulike framskrivningsalternativer, som bygger på tre ulike anslag for antall kandidater. Et «middels vekst-alternativ» som synes mest rimelig, og ett «lav vekst-alternativ» og «høy vekst-alternativ» som vi på basis av ulike faktorer vurderer som henholdsvis laveste og høyeste mulige nivå for kandidattallet.

I perioden 2007 - 2011 var antall nyutdannede jurister, i følge statistikk vi har konstruert selv på basis av DBH-statistikk, i gjennomsnitt om lag 890 kandidater per år, se tabell 1. Gjennom 2000 - tallet har opptaket ligget på vel 1 200 per år det meste av perioden, se figur 1 og tabell 3 i neste avsnitt. I 2009 ble tallet redusert til om lag 1 100 som følge av at Universitetet i Oslo reduserte opptaket med 200, på grunn av for dårlig finansiering. Samtidig har man bestemt å avvikle privatistordningen for jurister, med unntak for 1. avdeling.

I 2011 ble det imidlertid bevilget penger til nye 190 studieplasser i juridiske fag, slik at opptaket økte til om lag 1 350. Gitt disse litt motstridende endringene anser vi at den mest sannsynlige utvikling er at kandidattallet vil holde seg på omtrent dagens nivå. I «middel-alternativet» har vi derfor satt tallet på kandidater til 900 kandidater per år.

Reduksjonen av opptaket ved UiO er imidlertid planlagt bare å være en midlertidig femårig ordning, slik at det kan tenkes at man igjen øker opptaket med 200 i 2014. SSBs befolkningsstatistikk og befolkningsframskrivninger viser dessuten at vi er inne i en periode med betydelig vekst i ungdomskullenes størrelse som vil pågå ytterligere et tiår, og som kan forventes å gi fortsatt betydelig økning i etterspørselen etter utdanning i årene framover. Det er derfor heller ikke usannsynlig at det vil bli bevilget penger til enda flere studieplasser i juridiske fag, og at flere nye læresteder vil ønske å gi et studietilbud i juridiske fag. Utenom de tre universitetene i Tromsø, Bergen og Oslo som tilbyr mastergrader i juss, er det en rekke andre læresteder som tilbyr studier i rettsvitenskap på lavere grads nivå. Disse regnes ikke med i framskrivningene så lenge de ikke fører fram til en mastergrad, men dersom studentene ved disse studiene fortsetter videre til en mastergrad, kan de likevel bidra til økt utdanningskapasitet for jurister.

Universitet i Stavanger har uttrykt ønskemål overfor Kunnskapsdepartementet å fordoble opptakskapasiteten i sitt bachelorstudium i rettsvitenskap til 30 studenter per år (Universitetet i Stavanger 2011). I «høy-vekst-alternativet» har vi derfor økt tallet på kandidater med 200, til 1 100. Det må understrekes at dette er ment som et maks-anslag, høyere enn det tror vi neppe det er mulig at det gjennomsnittlige kandidattallet vil kunne bli i den framskrivningsperioden vi ser på.

Forhold som kan trekke i motsatt retning kan være avviklingen av privatist-ordningen ved UiO, som vil skje gradvis frem til 2017. Det har i media blitt uttrykt frykt for at det vil kunne få store konsekvenser for tilgangen på nyutdannede jurister. Det er også mulig at det igjen blir lavere søkning til jusstudiet, og lavere inntakskvalitet og fullføring. I «lav-vekst alternativet» har vi satt antall kandidater lik 600, samme nivå som på midten av 2000-tallet. Det må oppfattes som det lavest tenkelige mulige nivå.

I anslaget for antall «andre nye yrkesaktive» per år har vi tatt utgangspunkt i det observerte antallet i 2009, dvs. nye yrkesaktive jurister i 2009 som ikke hadde fullført juristutdanningen i 2009 eller i 2008, og som ikke hadde vært yrkesaktiv i 2008 eller 2007, som var lik 165. Dette tallet har vi så antatt vokser proporsjonalt med den totale populasjonen i de ulike alternativene. Vi har også antatt at de har samme fordeling mht. kjønn og alder som i 2009.

Sannsynlighet for avgang er estimert for yrkesaktive jurister i 2007. Kun de som ikke var yrkesaktive i 2008 og 2009 ble regnet som å ha gått ut av arbeidsstyrken. Vi har altså tatt høyde for at en del har et midlertidig fravær fra yrkeslivet, eller et midlertidig utenlandsopphold. Vi har i modellen ikke skilt mellom ulike typer årsaker til å gå ut av yrkesaktivitet, det kan altså skyldes mange ulike årsaker; dødsfall og uførhet, alderspensjonering, eller flytting utenlands.

2.3 Studentopptak og kandidattall

I tabell 2.1 har vi forsøkt å gi en statistisk oversikt over antall nyutdannede jurister på høyere grads nivå på basis av en gjennomgang av statistikk fra DBH over kandidater fordelt på læresteder og ulike juridiske utdanninger. Tabell V1.1 – V1.3 i vedlegg 1 viser hvilke utdanninger dette omfatter. Tabellen viser at kandidatproduksjonen i juristutdanningen har vært gjennom en bølgedal på 2000-tallet. Fra rundt 900 kandidater per år i 1999-2000, var det en nokså kraftig synkende tendens frem til 2004, da det bare ble uteksaminert rundt 600 kandidater. Deretter har kandidattallet gradvis tatt seg opp igjen, og nådde i 2011 et nytt toppnivå på 960 kandidater.

«Bølgedalen» i kandidattallet skyldes ikke variasjon i studentopptaket, som har holdt seg stabilt, men kan tenkes å skyldes en periode med lav interesse for juridiske studier på slutten av 1990-tallet, se tabell 2.1, noe som kan ha ført til lavere inntakskvalitet og at færre derfor fullførte studiet akkurat i denne perioden. I en artikkel i Universitas (2003) hevdes det å være en sammenheng mellom søkning og inntakskvalitet til jusstudiet, og hvor mange som gjennomfører.

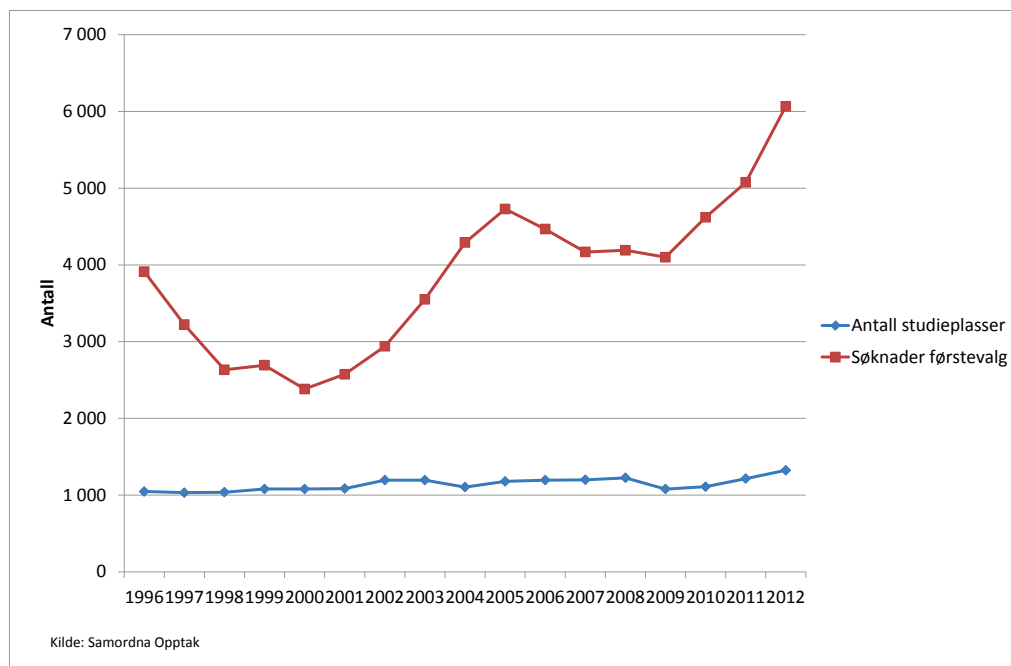
Tabell 2.1: Antall kandidater på mastergradsnivå 1999 – 2011, etter lærested.

	Universitetet i Oslo	Universitetet i Bergen	Universitetet i Tromsø	Totalt
1999	677	185	55	917
2000	658	194	41	893
2001	470	195	55	720
2002	487	219	35	741
2003	433	191	40	664
2004	392	156	50	598
2005	421	188	40	649
2006	464	219	80	763
2007	627	244	69	940
2008	526	252	78	856
2009	478	271	63	812
2010	565	268	67	900
2011	612	270	80	962

Etter det har det imidlertid vært en sterkt økende søkning til juridiske fag, se figur 2.1. Det har nok også sammenheng med at mange læresteder utover i landet har opprettet mange nye studietilbud i juss, se tabell 2.2 og 2.3. Tabell 2.4 viser likevel at det har vært en betydelig økning i karakterkravene for å komme inn på de tradisjonelle juriststudiene ved universitetene i Oslo, Bergen og Tromsø etter 2001, slik at det nok har vært en bedring i søkningen og inntakskvaliteten også ved disse lærestedene.

Opptaket har imidlertid ikke blitt økt tilsvarende, se figur 2.1. Faktisk reduserte Universitetet i Oslo i 2009 opptaket av nye jusstudenter ved juridisk fakultet med 200 studieplasser, som følge av at man mente at manglende bevilgninger over flere år hadde ført til for dårlig faglig kvalitet.

I 2011 og 2012 ble det imidlertid bevilget penger til 190 nye studieplasser, som følge av forventet økt behov for jurister i arbeidsmarkedet (Kunnskapsdepartementet 2011). Om lag halvparten av økningen har kommet ved de tre universitetene som tilbyr utdanning på mastergradsnivå, og omlag halvparten på læresteder som bare tilbyr bachelorutdanning. Enkelte av disse gir rett til opptak til mastergradsutdanning ved ett av de tre universitetene, mens andre bachelorkandidater må søke gjennom samordna opptak.

Figur 2.1: Juss alle læresteder, unntatt Politihøgskolen. Planlagte studieplasser og søknader førstevalg.

Tabell 2.2: Søknader førstevalg juss-studier, etter studium og lærested.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Læresteder som tilbyr mastergrad								
Universitetet i Bergen	1 120	1 239	1 213	1 270	1 212	1 516	1 595	1 660
Universitetet i Oslo	3 047	2 696	2 440	2 387	2 523	2 605	2 630	2 903
Universitetet i Tromsø	357	293	271	270	285	307	328	415
Totalt	4 524	4 228	3 924	3 927	4 020	4 428	4 553	4 978
Bachelor-studier								
Høgskolen i Buskerud							88	66
Høgskolen i Lillehammer				106	82	174	228	199
Universitetet i Agder								288
Universitetet i Stavanger								306
Totalt				106	82	174	316	859
1-årige studier								
Høgskolen i Buskerud	55	45	46	32	35	46	48	44
Høgskolen i Lillehammer	75	86	86	60	59	70		
Høgskolen i Molde	50	39	40	30	39	42	56	49
Høgskolen i Sogn og Fjordane						27	36	33
Totalt	180	170	172	122	133	185	140	126
Kriminologi								
Universitetet i Oslo	491	534	534	559	482	487	513	546
Totalt	5 195	4 932	4 630	4 714	4 717	5 274	5 522	6 509

Kilde: Samordna opptak

Tabell 2.3: Planlagt antall studieplasser for nye studenter i juridisk grunnutdanning, etter studium og lærested.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Læresteder som tilbyr mastergrad								
Universitetet i Bergen	350	350	350	350	350	350	380	389
Universitetet i Oslo	615	615	615	615	410	425	455	455
Universitetet i Tromsø	100	100	100	100	100	100	130	150
Totalt	1 065	1 065	1 065	1 065	860	875	965	994
Bachelor-studier								
Høgskolen i Buskerud							15	25
Høgskolen i Lillehammer				40	80	80	120	120
Universitetet i Agder								55
Universitetet i Stavanger								15
Totalt				40	80	80	135	215
1-årige studier								
Høgskolen i Buskerud	20	20	20	20	20	20	20	20
Høgskolen i Lillehammer	50	40	50	40	40	40		
Høgskolen i Molde	20	20	30	30	30	30	30	30
Høgskolen i Sogn og Fjordane						30	30	25
Totalt	90	80	100	90	90	120	80	75
Kriminologi								
Universitetet i Oslo	60	60	60	60	60	60	60	60
Totalt	1 215	1 205	1 225	1 255	1 090	1 135	1 240	1 344

Kilde: Samordna opptak

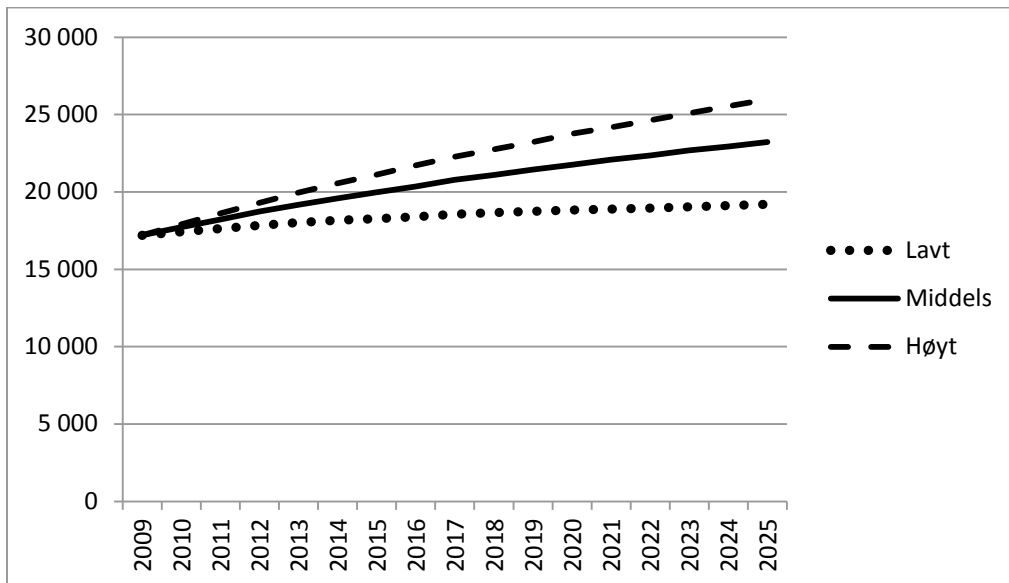
Tabell 2.4: Poenggrense juss-studier. Ordinært hovedopptak

	2001	2003	2005	2007	2009	2011
Læresteder som tilbyr mastergrad						
Universitetet i Bergen	48,5	50,4	53,7	55,3	52,3	54,5
Universitetet i Oslo start høst	49,5	50,8	59,5	59,7	58,0	58,1
Universitetet i Oslo start vår			56,0	56,8	54,7	55,7
Universitetet i Tromsø	47,8	48,8	55,3	55,4	53,2	54,4
Bachelor-studier						
Høgskolen i Buskerud						52,0
Høgskolen i Lillehammer					41,5	47,8
Universitetet i Agder						
Universitetet i Stavanger						
1-årige studier						
Høgskolen i Buskerud	Alle	-	47,9	52,6	46,2	48,2
Høgskolen i Lillehammer	-	-	44,7	45,0	40,4	
Høgskolen i Molde	-	-	Alle	Alle	Alle	39,1
Høgskolen i Sogn og Fjordane						42,7
Kriminologi						
Universitetet i Oslo	Alle	53,3	-	54,5	51,6	53,3

Kilde: Samordna opptak - = karakterer ikke oppgitt

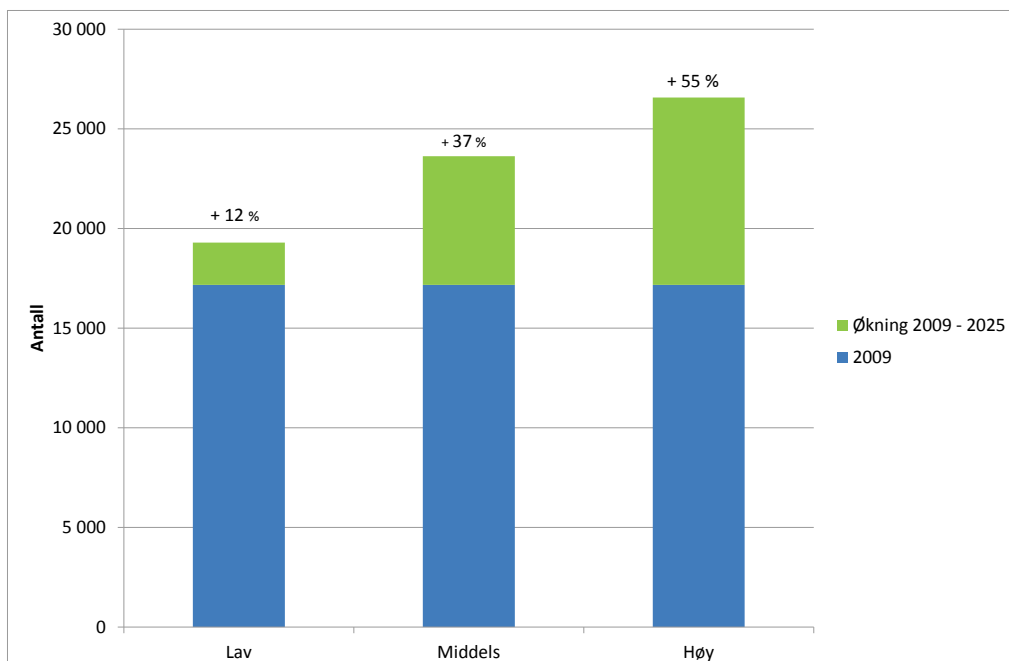
2.4 Tilbudet fram til 2025

Figur 2.2 viser hvordan tilbudet av jurister vil utvikle seg fra 2009 til 2025. Fra et nivå på ca. 17 000, vil antallet øke til henholdsvis 19 000, 24 000 og 27 000 når vi bruker lavt, middels og høyt alternativ.

Figur 2.2 Framskrivning av antall yrkesaktive jurister 2009 – 2025. Lavt, middels og høyt alternativ

Resultatene er vist på en annen måte i figur 2.3.

Figur 2.3: Framskrivning av antall yrkesaktive jurister 2009 – 2025. Lavt, middels og høyt alternativ.

Begge figurene viser at vi med den opptakskapasiteten vi har i dag vil få betydelig vekst i tilgangen på jurister i arbeidsmarkedet i årene fremover - i «middels vekst»-alternativet øker antall yrkesaktive jurister med 37 prosent. Selv i «lav vekst»-alternativet, som nok er urealistisk lavt, får vi en viss vekst i antall yrkesaktive jurister. Dersom UiO igjen øker opptaket til det tidligere nivå og vi i tillegg får fortsatt vekst i opptakskapasiteten ved høgskolene og andre universiteter, kan vi fort nærme oss «høy vekst»-alternativet, som vi ser vil gi en stor vekst i antall yrkesaktive jurister, på 55 prosent.

Det er disse tre alternativene vi anser som de mest sannsynlige, gitt dagens opptak. Hvis vi derimot legger søkningen til grunn, er det et potensial for å øke opptaket betydelig. Det er et betydelig søkeroverskudd, og opptakskravene til jusstudiet har økt. Men å øke opptaket utover det vi har lagt til grunn i vårt høyeste alternativ er ikke umiddelbart enkelt å oppnå innenfor realistiske økonomiske rammer, og vil trolig kreve flere ansatte i undervisningsstilling.

2.5 Merknader til tilbudsberegningene

Det er mange faktorer som kan påvirke tilbudsutviklingen som ikke enkelt lar seg inkludere i denne typen beregninger. Det kan være politiske føringer, institusjonelle prioriteringer eller at arbeidsmarkedet for jurister kan påvirke både søkningen til jusstudiet.

Gjennom de siste årene har søkningen til høyere utdanning generelt vært økende, dette gjelder så godt som alle studier. Kunnskapsdepartementet har støttet opp om denne utviklingen gjennom økte bevilgninger, og lærestedene har også økt opptakskapasiteten i de fleste studiene. Denne generelle politikken for økt opptak av studenter har også fått konsekvenser for juristutdanningen. Det er imidlertid ikke gitt at en slik ekspansiv politikk vil fortsette. Og dersom arbeidsmarkedet for jurister skulle bli svekket, kan det også føre til redusert søkning til studiene.

I et så vidt langt tidsperspektiv vi her ser på, kan med andre ord en rekke forutsetninger endre bildet og føre til at utviklingen tar andre baner enn det vi har kunne beregne.

3 Beregning av etterspørselen

3.1 To framskrivningsalternativer

I dette kapitlet skal vi foreta framskrivninger av etterspørselen etter jurister fram mot år 2025. NIFU har lang erfaring i beregninger av tilgangen på arbeidskraft, og erfaringene viser at dette er noe som kan beregnes relativt presist, i det minste på kort og mellomlang sikt. Det å beregne den framtidige etterspørselen etter arbeidskraft er som regel langt mer komplisert og usikkert. Vi vil beregne to ulike framskrivningsalternativer ut i fra hvordan mulige forklaringsfaktorer isolert sett kan komme til å påvirke framtidig arbeidskraftetterspørsel etter jurister. I det ene alternativet antar vi at det er behovet for framtidig tjenesteyting som er avgjørende for behovet for jurister, kalt demografialternativet. Det andre alternativet er basert på den forventede økonomiske utviklingen, kalt økonomialternativet. Disse alternativene presenterer vi i avsnittene 3.4 og 3.5.

3.2 Datagrunnlag

Datagrunnlaget er beskrevet i avsnitt 1.2. Utgangspunktet for analysen i dette kapitlet er personer som tilhører gruppen «Juridiske fag» på mastergradsnivå eller doktorgradsnivå. I tillegg skal personene være sysselsatt (enten lønnstaker eller selvstendig næringsdrivende). Både deltidsansatte og heltidsansatte er inkludert i gruppen av sysselsatte personer. De aller fleste er allikevel heltidsansatte; mellom 90 prosent og 94 prosent er heltidsansatte i hvert av årene 2000-2009, med et gjennomsnitt på 92 prosent for alle årene sett under ett.

3.3 Utviklingen i antall sysselsatte jurister 2000 – 2008

Antall sysselsatte jurister har økt fra 12.021 personer i 2000 til 17.077 personer i 2009. Dette utgjør en økning på 5.056 personer i denne perioden, eller en økning på 42 prosent.

Tabell 3.1 viser andelen sysselsatte jurister etter næring for årene 2000-2008. Tallene for 2009 er utelatt grunnet at disse ikke er sammenlignbare med tidligere år (se note i tabellen). Vi ser av tabellen at flest jurister arbeider innen offentlig administrasjon, forsvar og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning. I 2008 arbeidet 43 prosent i denne næringen. Mange jurister arbeider også innen eiendomsdrift, utleievirksomhet og forretningsmessig tjenesteyting, 33 prosent i 2008. Færrest jurister arbeider innen hotell- og restaurantvirksomhet, 0,1 prosent i 2008.

Vi ser også av Tabell 3.1 at andelen jurister etter næring har vært relativt stabil i perioden 2000-2008. Med utgangspunkt i de næringene hvor det arbeider få jurister, framgår det av tabellen at det har vært en liten økning i andelen jurister innen bergverksdrift og utvinning og undervisning fra 2000 til 2008, men samtidig en liten nedgang i andelen jurister innen bygge- og anleggsvirksomhet.

Tabell 3.1: Andelen sysselsatte jurister etter næring, 2000-2008.

Næring	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Jordbruk, skogbruk og fiske	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4
Bergverksdrift og utvinning	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,9	1,1	1,2
Industri	1,5	1,4	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,5
Kraft- og vannforsyning	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3
Bygge- og anleggsvirksomhet	0,7	0,7	0,6	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
Varehandel, reparasjon av motorvogner og husholdningsvarer	0,9	0,9	0,8	0,8	0,9	1,0	1,0	1,1	1,0
Hotell- og restaurantvirksomhet	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Transport, lagring og kommunikasjon	1,7	1,6	1,6	1,6	1,5	1,7	1,5	1,6	1,8
Finansiell tjenesteyting og forsikring	7,0	7,2	6,8	6,3	6,3	6,4	6,4	6,7	6,9
Eiendomsdrift, utleievirksomhet og forretningsmessig tjenesteyting	32,8	33,8	35,1	34,8	34,0	33,0	34,2	32,8	33,1
Offentlig administrasjon, forsvar og trykdeordninger underlagt offentlig forvaltning	44,7	43,6	43,4	44,3	44,8	44,8	43,7	43,8	43,1
Undervisning	3,0	3,0	2,9	3,1	3,3	3,3	3,5	3,8	3,5
Helse- og sosialtjenester	2,0	2,1	2,1	2,0	2,0	2,2	2,1	2,2	2,2
Andre sosialtjenester og personlige tjenester	4,3	4,3	3,8	4,1	4,2	4,4	4,2	4,3	4,3
Andre næringer	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Uoppgitte næringer	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Antall personer	12 021	12 809	13 631	14 028	14 502	14 708	15 428	15 763	16 387

Note: Det har vært en omfattende endring i næringsklassifiseringen f.o.m. 2009. Tallene for 2009 er derfor ikke sammenlignbare med tidligere år, og er av den grunn utelatt fra tabellen.

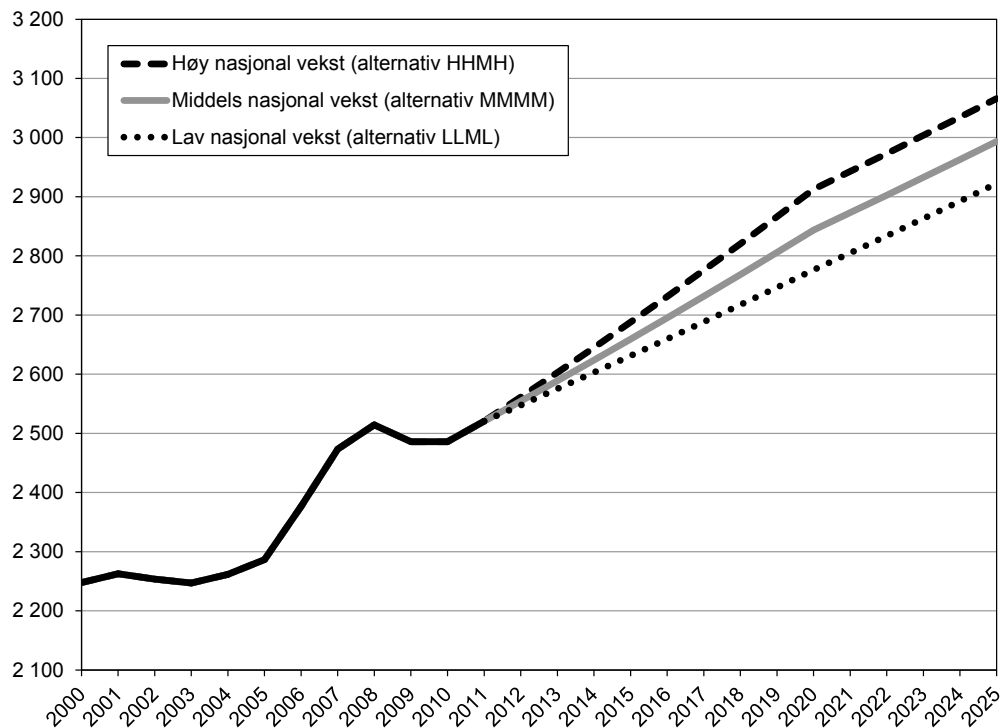
3.4 Demografialternativet

I demografialternativet vil vi basere oss på samme metode som vi brukte i Børing og Næss (2008, avsnitt 3.3), men hvor vi gjør bruk av nyere beregninger av befolkningsframskrivninger foretatt av SSB. Utgangspunktet for dette alternativet er at befolkningens størrelse og alderssammensetning påvirker etterspørselen etter offentlige og private tjenester.

Vi tar her utgangspunkt i SSBs befolkningsframskrivning for perioden 2011-2040, dokumentert i Texmon og Brunborg (2011). I denne rapporten gis det anslag for gjennomsnittlig årlig vekst i folketallet for perioden 2011-2015 basert på 3 ulike alternativer: Lav nasjonal vekst (alternativ LLML), middels nasjonal vekst (alternativ MMMM) og høy nasjonal vekst (alternativ HHMH). I tillegg gis det anslag for gjennomsnittlig årlig vekst i folketallet for perioden 2021-2025 basert på middels nasjonal vekst (alternativ MMMM). For årene 2016-2020 har vi antatt samme vekst som for perioden 2011-2015.

De tre alternativene varierer med ulike forutsetninger om fruktbarhet, dødelighet og innvandring på nasjonalt nivå. Alternativet MMMM innebærer Middels fruktbarhet, Middels levealder og Middels innvandring. For alternativet LLML har vi Lav fruktbarhet, Lav levealder og Lav innvandring. HHMH innebærer Høy fruktbarhet, Høy levealder og Høy innvandring.

På bakgrunn av de tre alternativene (LLML, MMMM og HHMH) har vi i figur 3.1 gitt anslag på antall sysselsatte personer totalt fram til 2025. Ikke overraskende forventer vi at antall sysselsatte personer totalt vil være høyest i 2025 med høy nasjonal vekst (HHMH) og lavest med lav nasjonal vekst (LLML).

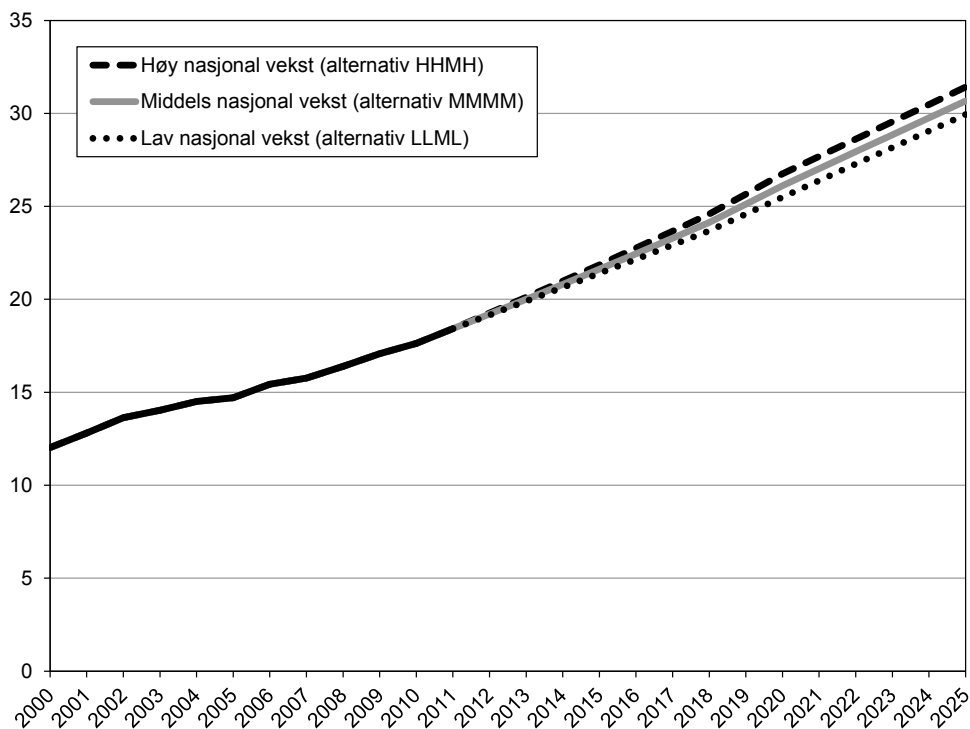

Note: Lav nasjonal vekst (alternativ LLML), middels nasjonal vekst (alternativ MMMM), og høy nasjonal vekst (alternativ HHMH).

Figur 3.1: Prognose for antall sysselsatte personer totalt fram mot 2025 basert på tre alternativer for nasjonal vekst, demografialternativet. 1000 personer.

Vi har så fordelt det totale antall sysselsatte etter utdanningsnivå for årene 2000-2009. For hvert utdanningsnivå har vi deretter trendframskrevet andelen sysselsatte for årene 2010-2025, hvor vi forutsetter samme lineære utvikling som for årene 2000-2009. Fra 2000 til 2009 har andelen sysselsatte med mastergrad eller doktorgrad økt fra 5,8 prosent til 7,9 prosent. I 2025 har vi lagt til grunn at denne andelen vil øke til noe i underkant av 13 prosent. Basert på de tre alternative vekstbanene i figur 3.1 (LLML, MMMM og HHMH) gir dette oss en prognose for antall sysselsatte personer på mastergradsnivå eller doktorgradsnivå fram mot 2025 med henholdsvis lav, middels og høy nasjonal vekst.

Antall sysselsatte jurister i prosent av antall sysselsatte personer med mastergrad eller doktorgrad har avtatt fra 9,2 prosent i 2000 til 8,7 prosent i 2009. Vi har antatt at denne andelen vil avta til 8,1 prosent i 2025. Basert på framskrivningene for antall sysselsatte med mastergrad eller doktorgrad fram mot 2025 med henholdsvis lav, middels og høy nasjonal vekst, gir dette oss en prognose for antall sysselsatte jurister fram mot 2025 for de tre alternative vekstbanene, som vist i figur 3.2.

Note: Lav nasjonal vekst (alternativ LLML), middels nasjonal vekst (alternativ MMMM), og høy nasjonal vekst (alternativ HHMH).

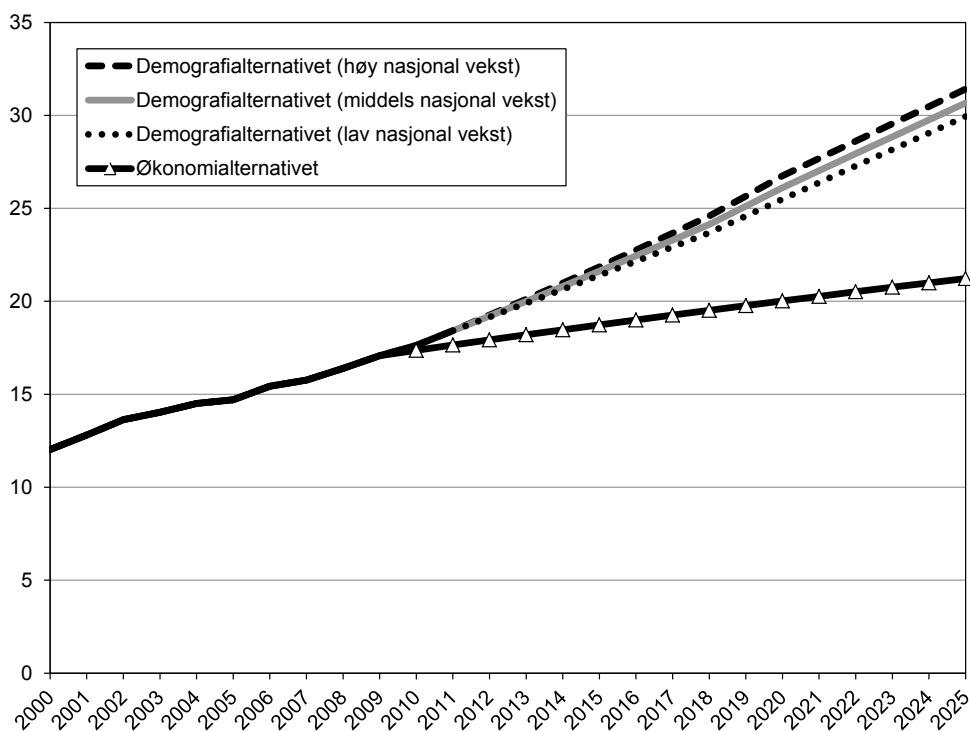
Figur 3.2: Framskrivning av arbeidskraftsetterspørsel etter jurister fram mot 2025 basert på tre alternativer for nasjonal vekst, demografialternativet. 1000 personer.

Figur 3.2 viser at vi forventer små forskjeller i etterspørselen etter jurister i 2025 mellom de tre alternative vekstbanene. Høy nasjonal vekst gir et etterspørselsanslag på 31.000 jurister i 2025, mens lav nasjonal vekst gir et anslag på 30.000 jurister.

3.5 Økonomialternativet

I økonomialternativet vil vi basere oss på framskrivninger av etterspørselen etter arbeidskraft etter utdanning fram til 2025 som er utarbeidet av SSB. I disse framskrivningene har SSB brukt en makroøkonomisk modell som kalles MODAG. MODAG er svært aggregert når det gjelder beskrivelsen av arbeidskraften, men til gjengjeld er næringsstrukturen i MODAG relativt disaggregert. Den disaggregerte næringsstrukturen innebærer at MODAG vil kunne gi en fylldig beskrivelse av hvordan endringene i næringsstrukturen påvirker den samlede arbeidskraftsetterspørselen. På den annen side vil ikke MODAG i seg selv kunne beskrive hvordan næringsutviklingen påvirker etterspørselen etter ulike utdanningsgrupper.

SSBs framskrivninger av etterspørselen etter arbeidskraft etter utdanning er dokumentert i Bjørnstad et al. (2008). I denne rapporten gis anslag for antall sysselsatte med universitets- og høgskoleutdanning på høyere nivå fram til 2025 målt i 1000 personer. Dette anslaget har vi brukt til å framskrive antall jurister fram mot 2025. I disse framskrivningene har vi, på samme måte som i demografialternativet, antatt at antall sysselsatte jurister i prosent av antall sysselsatte personer med mastergrad eller doktorgrad vil avta fra 8,7 prosent i 2009 til 8,1 prosent i 2025. Figur 3.3 viser behovet for jurister fram mot 2025 i økonomialternativet. I figuren har vi også vist de tre alternative vekstbanene i figur 3.2.

Note: De tre alternative vekstbanene i demografialternativet er gjengitt fra figur 3.2. Lav nasjonal vekst (alternativ LLML), middels nasjonal vekst (alternativ MMMM), og høy nasjonal vekst (alternativ HHMH).

Figur 3.3: Framskrivning av arbeidskraftsetterspørsel etter jurister fram mot 2025 i økonomialternativet og de tre alternativene for nasjonal vekst i demografialternativet. 1000 personer.

Vi ser av figur 3.3 at økonomialternativet gir et markert lavere etterspørselsanslag etter jurister i 2025 sammenlignet med høy, middels og lav nasjonal vekst i demografialternativet. Økonomialternativet gir et etterspørselsanslag på 21.000 jurister i 2025. Dette anslaget gir 10.000 færre jurister i forhold til høy nasjonal vekst og 9.000 færre jurister i forhold til lav nasjonal vekst i demografialternativet.

3.6 Vurderinger av de to alternative vekstbanene

I våre beregninger av etterspørselen etter jurister fram mot 2025 har vi lagt til grunn to hovedalternativer: et demografialternativ og et økonomialternativ. Demografialternativet gir klart høyest vekst i etterspørselen som et resultat av befolkningsvekst og endringer i sammensetningen av befolkningen. På den annen side er veksten i etterspørselen i økonomialternativet basert på den økonomiske utviklingen. Hvilket av disse to alternativene som best beskriver de forholdene som påvirker etterspørselen etter juridisk kompetanse, er ikke enkelt å avgjøre. Vi finner det imidlertid rimelig at behovet for jurister styres av langt flere forhold enn det som følger av den økonomiske utviklingen. Etterspørselen etter juridiske tjenester påvirkes av mange faktorer, ikke minst fordi juristene fordi arbeider innenfor mange ulike sektorer. Noen momenter kan nevnes:

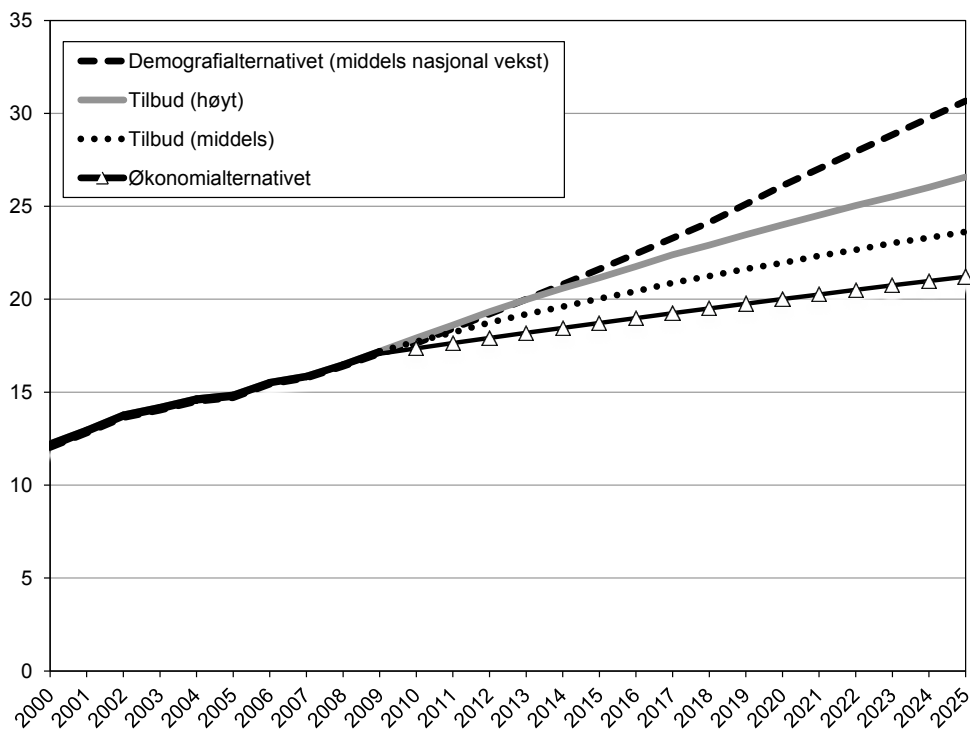
- Endringer i lov- og regelverk, f.eks. forenklinger eller flere nye komplekse regler
- Endrede tradisjoner i retning av å bringe stadig flere forhold inn til rettslig behandling
- Økende vekt på rettigheter

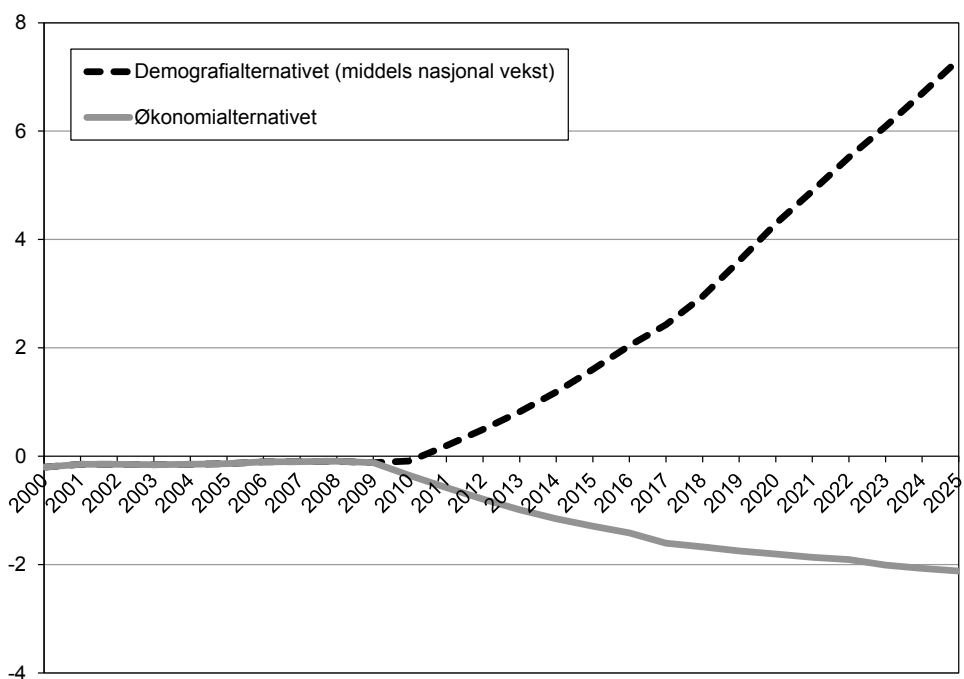
4 Balansen mellom tilbud og etterspørsel

I dette kapitlet vil vi se på balansen mellom beregnet tilbud og etterspørsel etter jurister. I figur 4.1 har vi først sett på etterspørselen etter jurister i økonomialternativet og vekstbanen for middels nasjonal vekst i demografialternativet, samt tilbudet av jurister i alternativene for middels og høy vekst. Vi ser at veksten i tilbudet av jurister vil være sterkere enn veksten i etterspørselen etter jurister i økonomialternativet, selv når vi legger middels vekst i tilbudet til grunn. På den annen side vil veksten i tilbudet være svakere enn veksten i etterspørselen i demografialternativet, og dette gjelder selv når vi baserer oss på høy vekst i tilbudet. Med utgangspunkt i økonomialternativet forventer vi altså et overskuddstilbud av jurister fram mot 2025, men en mangel på jurister i demografialternativet.

Differansen mellom etterspørsel og tilbud av jurister i økonomialternativet og demografialternativet er vist i Figur 4.2, der middels vekst i tilbudet er lagt til grunn. Vi ser av figuren at det vil bli en mangel på 7.000 jurister i demografialternativet og et overskuddstilbud på 2.000 jurister i økonomialternativet i 2025. Merk at ettersom det har vært noen arbeidsledige jurister i perioden 2000-2009, vil differansen mellom etterspørsel og tilbud i begge alternativene ikke balansere i denne perioden, men tilbudet vil allikevel bare være ubetydelig høyere enn etterspørselen. Dette framgår av figur 4.2.

Figur 4.1: Framskrivning av tilbud og etterspørsel etter jurister fram mot 2025 basert på økonomialternativet, middels nasjonal vekst i demografialternativet og høy vekst i tilbudet. 1000 personer.

Figur 4.2: Differansen mellom etterspørsel og tilbud av jurister fram mot 2025 basert på økonomialternativet og middels nasjonal vekst i demografialternativet. Middels vekst i tilbudet. 1000 personer.

Balansen mellom tilbud og etterspørsel avhenger i betydelig grad av om vi velger å legge et demografi- eller et økonomialternativ til grunn. Bruker vi demografialternativet, vil det selv med det høyeste av våre tilbudsalternativer bli mangel på jurister i 2025. Men dersom økonomialternativet legges til grunn, vil det bli et tilbudsoverskudd med mindre vi velger det laveste tilbudsalternativet som vi ikke regner som særlig realistisk

5 Hvordan er juristutdanningen tilpasset arbeidsoppgavene?

5.1 Innledning

Som et tillegg til arbeidet med å framskrive behovet for jurister, ble det avtalt å utføre en begrenset analyse som spesielt skal se hvor godt juristutdanningen er tilpasset arbeid i ulike sektorer. Denne analysen er basert på NIFUs kandidatundersøkelse blant profesjonsutdanninger som ble gjennomført i 2011. Resultater fra denne undersøkelsen er tidligere publisert (Arnesen 2012), men i dette kapitlet vil en del nye analyser bli presentert. Det viktigste har vært å se på arbeidet i ulike sektorer. Men for å få et klarere bilde av det særegne ved jussen som felt, vil vi også foreta noen enkle sammenlikninger mellom juristene og de to andre mastergradstudiene som omfattes av undersøkelsen, nemlig siviløkonomer og sivilingeniører. I enkelte tilfeller har vi også sammenliknet med de kortvarige profesjonsutdanningene (ingeniør, sykepleie, sosialfag, førskolelærer og allmennlærer).

I dette kapitlet er hovedproblemstillingen om det er forskjeller i hvordan juristene vurderer arbeidet sitt alt etter hvor de jobber. I tillegg vil vi presentere noen enkle sammenlikninger med de øvrige to mastergradsutdanningene i undersøkelsen, siviløkonomer og sivilingeniører, samt å gi en kortfattet beskrivelse av juristgruppen.

5.2 Om undersøkelsen

Denne delen av prosjektet baserer seg på data fra NIFUs spørreskjemaundersøkelse av kandidater som avsluttet en bachelorgrad i økonomisk administrative fag, ingeniørfag, førskolelærerutdanning, barnevernsutdanning, sosialfagutdanning (sosionom), allmennlærerutdanning, eller sykepleierutdanning samt kandidater som avsluttet en mastergrad i juridiske fag eller en siviløkonom- eller sivilingeniørutdanning våren 2008. Undersøkelsen ble gjennomført i 2011 og spørsmålene i undersøkelsen er relatert til en bestemt undersøkelsesuke, uken 24.-30. januar 2011. Kandidatene er altså undersøkt ca. to og et halvt år etter at de fullførte en av de forannevnte utdanningene, heretter omtalt som referanseutdanningen.

Alle bachelorkandidater i økonomiske administrative fag, sosialfag og barnevernsutdanning samt alle siviløkonomer og sivilingeniører deltok i undersøkelsen, mens det ble trukket et utvalg for de resterende utdanningsgruppene. Statistisk sentralbyrås (SSB) hadde ansvar for trekking av utvalg og utsending av skjemaene mens NIFU mottok svarskjemaene. Svarprosenten i undersøkelsen er 43 prosent, og varierte en del mellom de ulike gruppene.

5.3 Tidligere funn

Hovedbildet som vi kan danne oss av tidligere analyser av dette datamaterialet (Arnesen 2012), er at de profesjonsutdannede generelt har hatt en relativt friksjonsfri overgang til arbeidsmarkedet. Selv profesjonsutdanningene som er omfattet av undersøkelsen kan regnes som en naturlig avslutning på utdanningsløpet, og de fleste også går ut i arbeid, er det relativt mange som har studert videre. Dette gjelder også for de tre mastergradsstudiene, og blant juristene var det nærmere 20 prosent som hadde vært i utdanning i perioden etter at de fullførte utdanningen.

Selv om juristene på undersøkelsestidspunktet framstår som svært veltilpasset på arbeidsmarkedet, var det likevel en av tre som hadde vært arbeidsledige i løpet av perioden fra våren 2008 til vinteren 2011. Juristene hadde en månedslønn som lå litt lavere enn sivilingeniørene og siviløkonomene, men det har noe sammenheng med at relativt mange jobber i offentlig sektor.

Blant dem som har tatt en høyere utdanning er det et mål å få en jobb der de i størst mulig grad passer til utdanningen, og der de får utnyttet sin kompetanse. Blant kandidatgruppene i undersøkelsen er det førskolelærerne som i størst grad mener de får utnyttet sin kompetanse, og de skiller seg ut sammen med allmennlærerne, juristene og sykepleierne. Generelt er også kandidatene svært fornøyd med sin jobb. Aller mest fornøyd er sivilingeniørene og allmennlærerne, mens juristene skårer omtrent midt på treet.

5.4 Hva kjennetegner kandidatene med utdanning som jurister?

Hvem blir jurist? Hvordan er kandidatgruppen sammensatt etter sentrale bakgrunnsfaktorer som kjønn, familiebakgrunn, alder, og opptaksgrunnlag (karakterer fra videregående opplæring)? Vi sammenlikner her hovedsakelig med sivilingeniørene og siviløkonomene, men fordi alle disse tre mastergradsstudiene kan betegnes som eliteutdanninger, har vi også foretatt enkelte sammenlikninger med de korte profesjonsutdanningene for å sette data i et bredere relieff.

Tabell 5.1: Andelen kvinner blant kandidatene

	Prosent
Juss	58
Sivilingeniør	27
Siviløkonom	41

Juss har lenge vært et studium der kvinner har vært i flertall. Hele 58 prosent av kandidatene i undersøkelsen er kvinner. Kontrasten til sivilingeniørstudiet er stor: her er bare litt over en av fire kandidater kvinne. Denne fordelingen etter kjønn har endret seg lite over de siste tiårene. Også blant siviløkonomene er menn i flertall.

At rekrutteringen til høyere utdanning er sosialt skjev, har vært velkjent gjennom mange år. Hansen (1999) har dessuten påvist at de tre studiene som er med i undersøkelsen kan regnes blant eliteutdanningene (sammen med medisin), og som har en langt skjevere rekruttering enn andre studier.

Tabell 5.2: Andel av kandidatene som har foreldre med minst tre års høyere utdanning

	Andel av foreldrene med minst tre års høyere utdanning	
	Far	Mor
<i>Mastergradskandidater</i>		
Juss	56	51
Sivilingeniør	59	54
Siviløkonom	56	44
<i>Bachelorkandidater</i>		
Bachelor, økonomisk-administrative fag	34	35
Bachelor, ingeniørfag	32	27
Sykepleie	30	28
Barnevernspedagog	28	27
Sosionom	27	27
Førskolelærer	24	23
Allmennlærer, fireårig	32	29

Som vi ser av tabell 5.2 er det en svært stor andel av kandidatene i disse tre gruppene har foreldre med høyere utdanning. Juristene skiller seg her relativt lite fra sivilingeniører og siviløkonomer, men det er stor forskjell fra kandidatene fra de kortere studiene. Andelen foreldre med minst tre års høyere utdanning i de bachelorstudiene ligger minst 25 prosentpoeng lavere enn for mastergradskandidatene.

De aller fleste av mastergradskandidatene i juss, økonomisk-administrative fag og teknologi har norsk bakgrunn. Blant juristene var det bare fem prosent som kommer fra et annet land. Andelen var høyest blant sivilingeniørene med 10 prosent.

Hva så med kandidatenes alder? Det hevdes ofte at norske studenter bruker lang tid på studiene og at mange starter studiene sent. Dermed er snittalderen på kandidatene høy, dvs. at de kommer relativt sent ut i arbeidslivet.

Tabell 5.3: Gjennomsnittsalder blant kandidatene

	Gjennomsnittsalder
	i 2011
Juss	30,9
Sivilingeniør	29,2
Siviløkonom	29,4

I tabell 5.3 har vi beregnet alderen på det tidspunktet da undersøkelsen ble foretatt, dvs. i 2011. Det betyr at snittalderen var tre år lavere da de var ferdige med studiene i 2008. Kandidatene i juss var med andre ord ca. 28 år da de var ferdige med studiet. Sivilingeniørene og siviløkonomene var vel halvannet år yngre i gjennomsnitt enn juristene, og også betydelig større aldersspredning blant juristene.

Alle de tre mastergradsprogrammene er attraktive studier med mange søkere og betydelig konkurranse om plassene. I undersøkelsen har vi spurt kandidatene om deres gjennomsnittskarakter fra videregående opplæring. Denne verdien er ikke nødvendigvis det samme som søkerens konkurransegrunnlag, der kan andre faktorer telle med.

Tabell 5.4: Karakterer fra videregående opplæring: andel med snittkarakter 5 eller høyere

	Karakter 5 eller bedre
Juss	47
Sivilingeniør	55
Siviløkonom	49
Bachelor, økonomisk-administrative fag	33
Bachelor, ingeniørfag	18
Sykepleie	17
Barnevernspedagog	14
Sosionom	19
Førskolelærer	6
Allmennlærer, fireårig	13

De tre kandidatgruppene med mastergrad har et høyt karaktersnitt, og om lag halvparten har 5 eller høyere. Aller best karakterer har sivilingeniørene. Til sammenlikning er det mindre enn 20 prosent blant allmennlærerne, sykepleierne, ingeniørene, førskolelærerne og sosialarbeiderne som hadde 5 eller bedre som karakter.

Disse bakgrunnsdataene illustrerer klart at juriststudentene – i likhet med studenter i sivilingeniør- og siviløkonomutdanningene er nokså selektivt rekruttert. De har svært gode karakterer fra videregående opplæring, og mer enn halvparten hadde foreldre som selv hadde minst tre års høyere utdanning. Vi ser her temmelig klare forskjeller mellom disse tre mastergradsutdanningene og det kortere profesjonsutdanningene.

5.5 Studiets relevans for arbeidet – sammenlikning med de andre mastergradskandidatene

Arnesen (2012) fant at de som hadde fullført en profesjonsutdanning på 3 eller 4 år var både svært tilfreds med arbeidet i seg selv, og med hvor godt studiet hadde forberedt dem overfor arbeidslivet. I dette avsnittet vil vi begrense oss til å sammenlikne med de to andre mastergradsstudiene som var med i utdanningen, sivilingeniører og siviløkonomer.

Tabell 5.5: Synspunkter på hvor godt grunnlag de hadde fått gjennom studiet. Andel som har svart «i veldig høy grad». Prosent

	Utdanningen var et godt grunnlag for å begynne yrkeskarrieren	Utdanningen var et godt grunnlag for framtidig karriere
Juss	69	69
Sivilingeniør	67	55
Siviløkonom	64	68

På de to utsagnene som danner grunnlaget for tabell 5.5 om utdanningen som grunnlag for å begynne yrkeskarrieren og for framtidig karriere, er det et klart flertall som svarte «i veldig høy grad». Omtrent ingen svart «i liten grad», og vi viser derfor bare prosent andelen med svaralternativet «i veldig høy grad». Fra 64 (siviløkonomer) til 69 (jurister) prosent svarte at utdanningen i veldig høy grad var et godt utgangspunkt for å begynne yrkeskarrieren. Dette illustrerer at de betrakter sin utdanning som mer eller mindre en faglig forutsetning for å kunne begynne i det aktuelle yrket. Juridisk utdanning er

et absolutt krav for å utøve en del jobber, det er ikke tilfelle for de to andre gruppene. Derfor er det litt overraskende at de svarer så vidt likt på spørsmålet om å begynne yrkeskarrieren.

Nesten 70 prosent av juristene og siviløkonomene mente at utdanningen i «veldig høy grad» var et godt utgangspunkt for den framtidige karrieren, mens andelen var betraktelig lavere blant sivilingeniørene. Det er vanskelig å si hva denne forskjellen mellom juristene og siviløkonomene på den ene siden og sivilingeniørene på den andre, skyldes.

De neste spørsmålene vi vil gå inn på, er hvordan kunnskaper og ferdigheter blir utnyttet i jobben, og hvor fornøyde de er med sitt nåværende arbeid. Det første spørsmålet dekker graden av relevans, men det på presiseres at det ikke er sagt eksplisitt at det er kunnskaper og ferdigheter som de har tilegnet seg i studiet – de kan også være tilegnet gjennom nærmere tre år i arbeidslivet.

Tabell 5.6: Kompetanseutnytting og tilfredshet med arbeidet

	I hvilken grad får du utnyttet dine kunnskaper og ferdigheter i jobben?	Hvor fornøyd er du med ditt nåværende arbeid?
	I svært stor grad	Svært fornøyd
Juss	37	35
Sivilingeniør	27	38
Siviløkonom	14	33

Juristene er den gruppen som klart er mest positive med hensyn til hvor godt de får utnyttet sine ferdigheter og kunnskaper i jobben. Andelen som svarer «i svært stor grad» er ti prosentpoeng høyere enn for sivilingeniørene, og mer enn 20 høyere enn siviløkonomene. Det er nærliggende å tolke dette som at juristene i vårt materiale har arbeidsoppgaver som i betydelig grad krever juridisk kompetanse, med andre ord en nokså tett kopling mellom studiets faglige innhold og jobben.

Siviløkonomutdanningen er på den andre side en mer generalistpreget utdanning, kandidatene sprer seg på mange ulike jobber hvor kvalifikasjonskravene kan være andre enn de man direkte har tilegnet seg gjennom utdanning. En annen måte å omtale den tette koplingen mellom utdanning og yrkesutøvelse, er at juss i større grad enn de to andre mastergradene er *profesjonsspesifikk* utdanninger.

Gjennomgående er kandidatene godt fornøyd med den jobben de har ca. tre år etter at de fullførte utdanning. Godt over hver tredje kandidat er «svært fornøyd». Forskjellene mellom gruppene er relativt små, men andelen svært fornøyde er høyest blant sivilingeniørene og lavest blant siviløkonomene.

5.6 Et blikk på jurister i ulike sektorer

Vårt datagrunnlag omfatter bare litt over 200 med juridisk utdanning fra 2008, og det er dermed begrenset hvor detaljert det er mulig å spesifisere hvilke arbeidsområder de er tilknyttet. Tabell 5.7 viser en fordeling etter en relativt grov inndeling. Vi ser da at de aller fleste juristene befinner seg i kategorien «faglig, teknisk, finansiell og forretningsmessig tjenesteyting», og offentlig administrasjon. Flertallet av dem som jobbet i «faglig, teknisk, finansiell og forretningsmessig tjenesteyting», 67 prosent, befant seg i undergruppen «juridisk» tjenesteyting. Offentlig administrasjon omfatter også rettsvesenet, men det utgjør et relativt lite antall. Det er ellers relativt liten variasjon innenfor dem som jobber i offentlig administrasjon.

Tabell 5.7: Jurister etter næring de jobber i

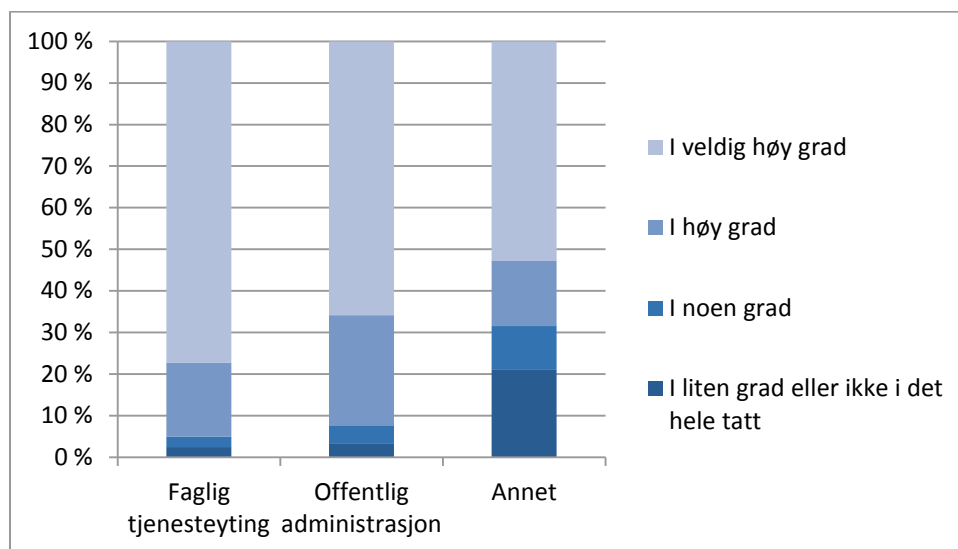
Primær- og sekundærnæring, bygg og anlegg	3
Inform./kommun.vareh.samf.	3
Faglig, teknisk, finansiell og forretningsmessig tjenesteyting	79
Offentlig administrasjon	119
Undervisning, grunnopplæring.	1
Høyere utdanning, forskning og utvikling.	3
Helse og sosial	2
Kulturell og annen tjenesteyting	2
Annet/uoppgitt	7
Total	219

Flertallet av juristene i vårt materiale faller innenfor de to kjerneområdene: «faglig tjenesteyting», offentlig administrasjon». De øvrige 21 kandidatene sprer seg over mange ulike virksomheter, og vi samler den i en restkategori «annet», som dermed blir en temmelig heterogen gruppe.

Det er neppe tilfeldig hvilke juridiske kandidater som begynner å jobbe i ulike sektorer. Karakterer har tradisjonelt vært et viktigere kriterium blant jurister enn i mange andre kandidatgrupper. Det viser seg at juristene som jobber med faglig tjenesteyting har de klart beste karakterene, andelen med «A» som hovedkarakter var her vel 20 prosent, mens den var 10 prosent blant dem som jobber i offentlig sektor og 5 i gruppen «annet».

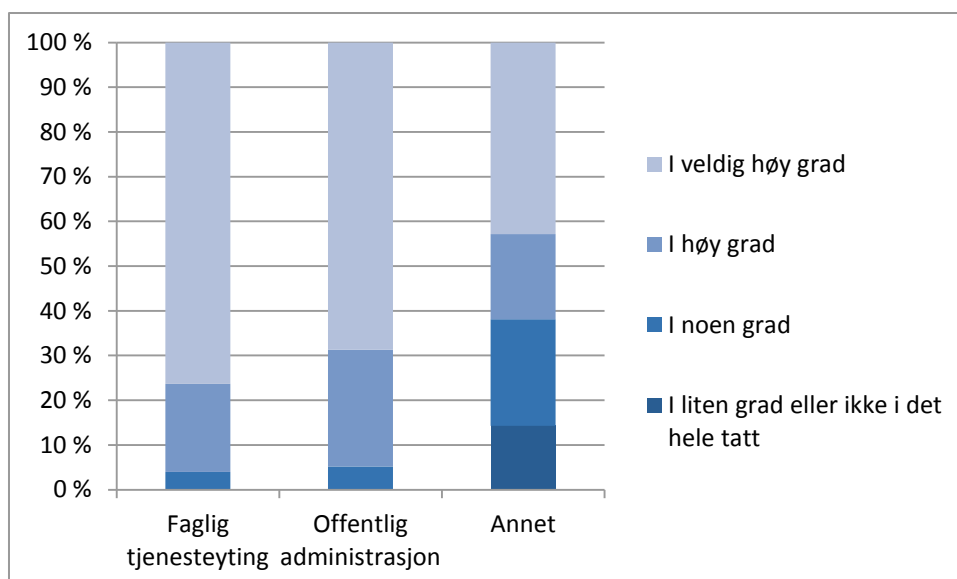
5.7 Utdanning som grunnlag for yrkeskarriere

Vi vil først se på om jurister som jobber i ulike sektorer har forskjellig vurdering av hvor godt grunnlag utdanningen har gitt for å begynne yrkeskarrieren og for den framtidige karrieren.

Figur 5.1: Utdanningen var et godt grunnlag for å begynne yrkeskarrieren

Over tre av fire jurister som jobbet med faglig tjenesteyting svarte at utdanningen «i veldig høy grad» var et godt utgangspunkt for å begynne yrkeskarrieren (figur 5.1). Andelen er 66 prosent blant dem som jobber i offentlig administrasjon, og 53 blant de resterende. Dette illustrerer først og fremst at juridisk utdanning er et krav for å jobbe med juridisk tjenesteyting, mens jurister i offentlig administrasjon noe oftere har mer generalistpregede jobber.

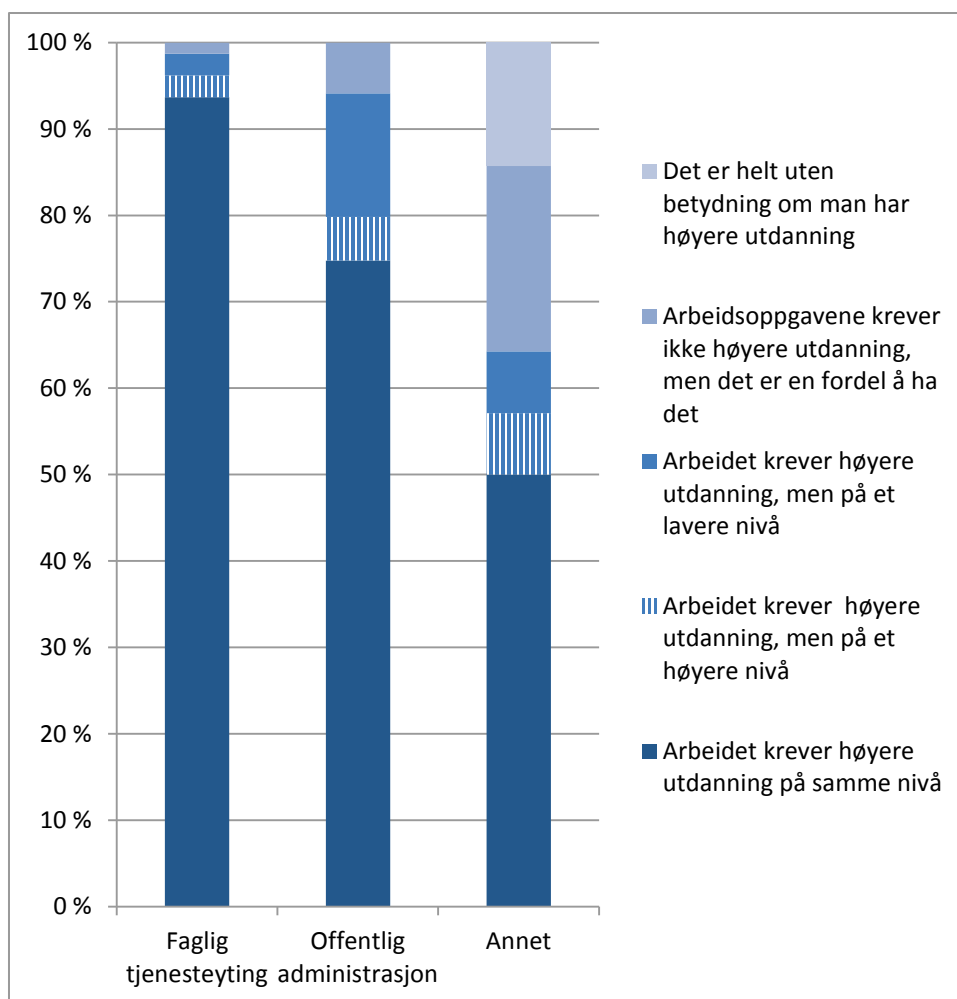
Figur 5.2: Utdanningen var et godt grunnlag for framtidig karriere

Vi finner et temmelig tilsvarende mønster for hvor godt grunnlag utdanningen hadde gitt for framtidig yrkeskarriere, men forskjellene er her noe mindre mellom dem som jobber med faglig tjenesteyting og i offentlig administrasjon. Til gjengjeld avviker her de som jobber i andre sektorer, her det «bare» 43 prosent som svarer «i veldig høy grad».

5.8 Kompetanseutnytting

De neste tre temaene vi vil belyse er i hvilken grad juristutdanningen er et krav i nåværende jobb, hvor godt de mener at de får utnyttet sin kompetanse, og hvor tilfreds de generelt er med jobben. Dette er viktige indikatorer på graden av samsvar mellom utdanning og jobbinnhold.

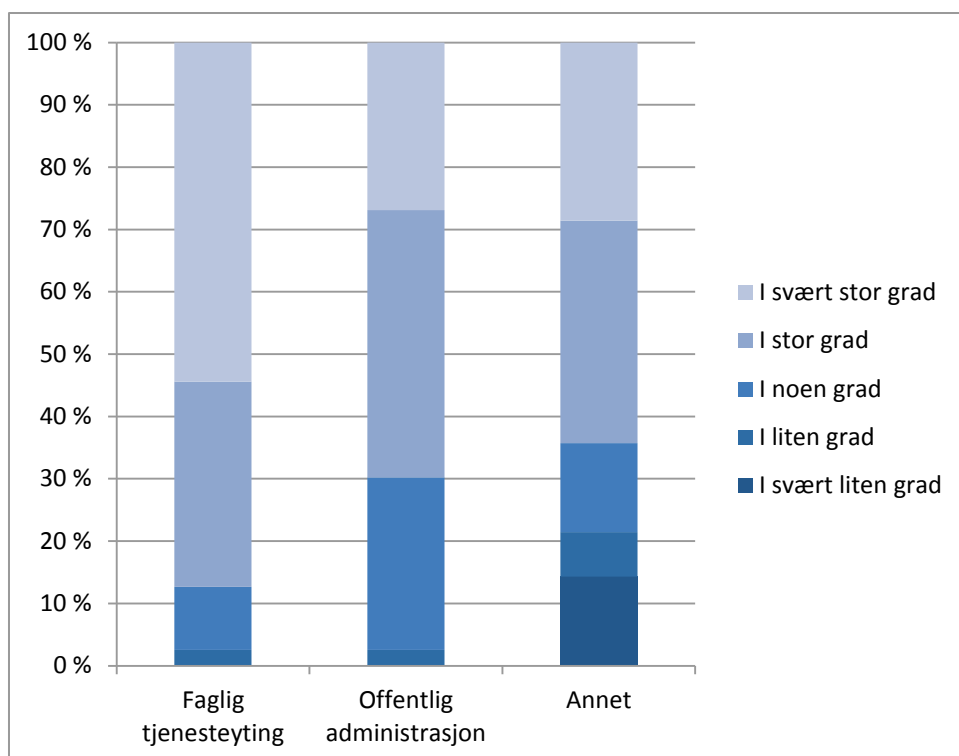
Figur 5.3 viser utdanningskravene i jobben. Bemerk at vi ikke har som svaralternativ at jobben krever akkurat den utdanningen de har – i dette tilfelle juss – men om jobben krever utdanning *på samme nivå*. Nesten alle, 94 prosent, av dem som jobber innen faglig tjenesteyting mener at jobben krever en utdanning på samme nivå som den de har. Andelen er betydelig lavere innenfor offentlig administrasjon, 75 prosent. Her er det 14 prosent som mener at jobben nok krever høyere utdanning, men på et lavere nivå. Blant dem som jobber i andre sektorer synes koplingen mellom utdanning og jobb å være betydelig svakere. Halvparten mener at det er nødvendig med en utdanning på samme nivå, men samtidig er det en av fem som mener at oppgavene ikke krever høyere utdanning, men at det er en fordel, og så vidt mange som 14 prosent mener at det er helt uten betydning om man har høyere utdanning. Det er mulig å betrakte dette som en indikator på at mange jurister som jobber utenfor «kjerneområdene» oppfatter seg å være overkvalifisert, men det kan også være et uttrykk for at de i disse jobbene mer betrakter seg som generalister.

Figur 5.3: Krav til utdanning i jobben

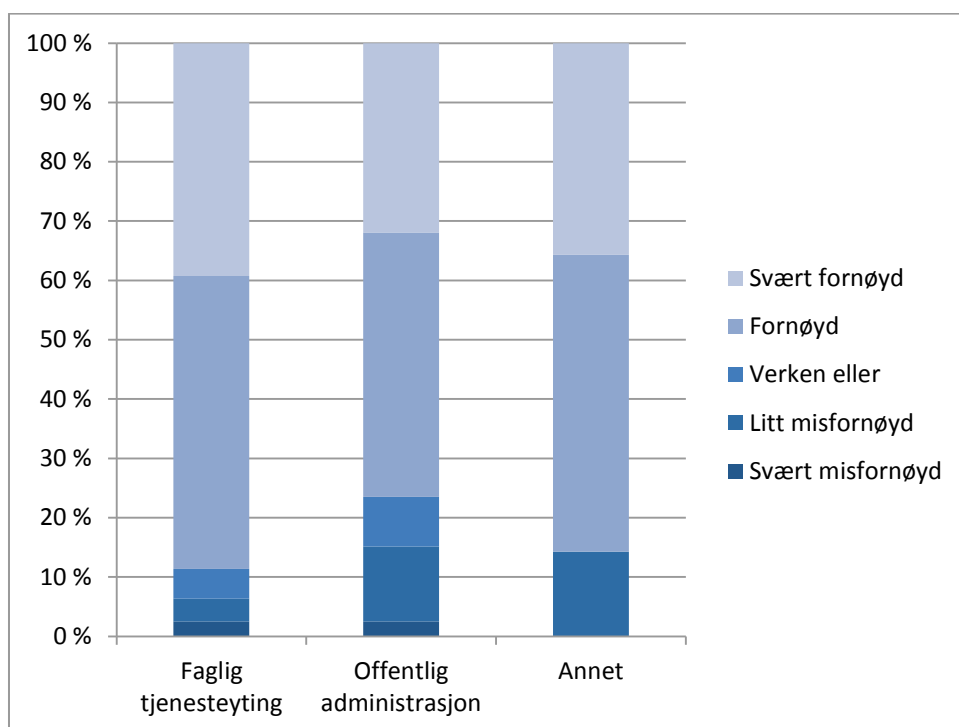
Et klart flertall av juristene innenfor alle de tre arbeidsområdene mener at de «i svært stor grad» eller «i stor grad» får utnyttet sine kunnskaper og ferdigheter i jobben. Dette kan være kunnskaper og ferdigheter som er tilegnet etter at de fullførte sin juristutdanning, det er ikke bare de kunnskapene og ferdighetene som ble tilegnet gjennom studiet.

Også her finner vi relativt klare forskjeller mellom de tre arbeidsområdene. Andelen som svarer at de «i svært stor grad» får utnyttet sine kunnskaper og ferdigheter er klart høyest blant dem som jobber med faglig tjenesteyting, 54 prosent. Blant dem som jobber i de to andre sektorene er andelen som svarer «i svært stor grad» omtrent det halve. I gruppen som jobber utenom de to kjerneområdene er det en ikke ubetydelig andel som svarer at de «i liten grad» eller «i svært liten grad» får utnyttet sine kunnskaper og ferdigheter.

Figur 5.4: I hvilken grad får du utnyttet dine kunnskaper og ferdigheter i nåværende jobb?

Det siste temaet vi skal se på er hvor fornøyd juristene er med sitt nåværende arbeid.

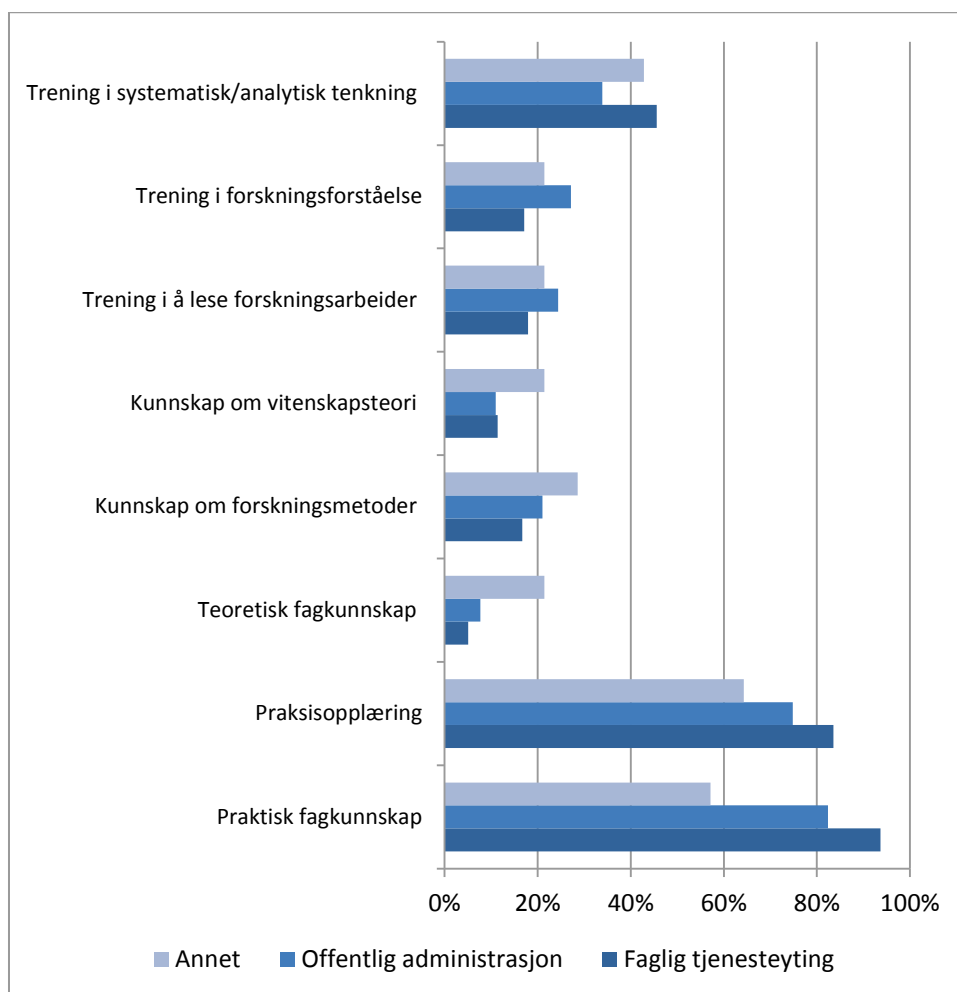
Figur 5.5: Hvor fornøyd er du med ditt nåværende arbeid?

Gjennomgående er juristene godt fornøyd med jobben de har. Mellom 77 og 88 prosent er enten «svært fornøyd» eller «fornøyd». De resterende er stort sett misfornøyd, det er svært få som svarer nøytralt, dvs. «verken eller». Sett på bakgrunn av relativt store forskjeller mellom arbeidsområdene på flere av indikatorene, er forskjellene her svært små.

5.9 Hva burde studiet vektlagt sterkere?

Spørreskjemaet til profesjonsutøverne omfattet en rekke spørsmål der respondentene ble bedt om å vurdere hva som burde vært mer eller mindre vektlagt i studiet, sett i lys av de nåværende arbeidsoppgavene. Disse spørsmålene var stilt likt til alle profesjonsgruppene, så det finnes ingen informasjon om synspunkter på hva som burde vært vektlagt mer eller mindre spesifikt for jusstudiet. Dessuten var formålet med disse spørsmålene å kartlegge synspunkter på forskningsbasert utdanning. Likevel kan disse spørsmålene gi noen holdepunkter på vektleggingen i studiet, og om disse vurderingene er forskjellige blant jurister som jobber i ulike arbeidsområder.

Resultatene er vist i figur 5.6. Svarmønstrene var slik at svært få hadde krysset av for at de ønsker seg mindre av noe. Alternativene som ble brukt var enten at det var passe som det var, eller at de ønsker seg mer.

Figur 5.6: Andelen som mente at disse forholdene burde vært mer vektlagt i utdanningen

Det som faller en klart i øynene i figur 5.6, er at praktiske kunnskaper og praksisopplæring ønskes vektlagt i langt sterkere grad enn teoretiske og forskningsbaserte aspekter i utdanningen. Dette er en oppfatning som juristene deler med alle de andre profesjonene i undersøkelsen, også siviløkonomene og sivilingeniørene. Blant jurister som jobber med faglig tjenesteyting er det nesten samstemt ønske om sterkere praktisk vektlegging i studiet, og andelen er også høy blant dem som jobber i offentlig administrasjon. Og andelen som ønsker mer praksisopplæring er 84 prosent blant dem som jobber med faglig tjenesteyting og 75 prosent blant dem som jobber i offentlig sektor.

Mer vektlegging av teoretisk fagkunnskap, forskningsmetoder og vitenskapsteori ønskes av juristene som jobber utenfor kjerneområdene. Siden denne «restgruppen» er spredt på mange ulike sektorer, er det vanskelig å avgjøre hvorfor vi finner et slikt mønster.

5.10 Oppsummering

Mange jurister jobber med spesifikt juridiske oppgaver, som advokater, i rettsvesenet ellers osv., men mange anvender også sin kompetanse i en bredere kontekst. Mange av juristene jobber er av en slik art at bare personer med juridisk utdanning har lov å utøve yrket, dermed blir utdanningen som et grunnlag for yrkesutøvelse nokså spesifikk og direkte, og de er avhengige av sin juridiske fagkunnskap i det daglige arbeidet. I mange andre jobber er utdanningskravene mindre spesifikke, uten at det betyr at den juridiske kompetansen er uvesentlig.

Hvis juristenes arbeidsmarked utvikler seg i retning av at stadig flere jobber utenfor det spesifikt juridiske feltet, og denne gruppen opplever sin utdanning som mindre direkte relevant, er det et utgangspunkt for å spørre om det juridiske studiet bør tilpasse seg en slik virkelighet. I dette kapitlet har vi sett at juristene generelt er svært godt tilfreds med hvordan utdanningen har vært et grunnlag for jobb og yrkeskarriere.

Men vi finner ganske klare forskjeller mellom jurister som arbeider i ulike sektorer, og det er liten tvil om at de juristene som jobber med «faglig tjenesteyting», i stor grad advokater, opplever en betydelig tettere tilknytning mellom utdanning og jobb enn dem som jobber i offentlig administrasjon, og særlig i den nokså brede restgruppa. Studiet i juss synes etter dette å være spesielt godt tilpasset de juridiske kjerneområdene, disse opplever blant annet at de får utnyttet sine kunnskaper og ferdigheter i utpreget grad. Likevel er det verdt å merke seg et uttrykt ønske om en sterkere vektlegging av praktisk fagkunnskap og praksisopplæring i studiet, et ønske juristene deler med de andre profesjonsgruppene.

Også de juristene som arbeider innenfor offentlig administrasjon svarer på en slik måte at deres utdanning også i høy grad danner et godt utgangspunkt. De får likevel ikke anvendt sine spesifikke kunnskaper og ferdigheter i like høy grad som dem som arbeider innenfor «faglig tjenesteyting», og de etterspør også i stor grad mer praktisk orientering i studiet.

I likhet med stort sett alle de øvrige profesjonsgruppene ønsker juristene at praktisk fagkunnskap og praksisopplæring burde vektlegges sterkere i utdanningen, og dette ønsket er sterkest i den gruppen som jobber innenfor det området som krever mest spesifikk juridisk fagkunnskap. Et sterkt ønske om praksis kan reflektere en generell utfordring som kandidater møter når de kommer ut og skal utøve et yrke basert på sin utdanning, og det kan ikke tas for gitt at disse praktiske ferdighetene kan dekkes i løpet av studiet. Men til tross for at juristene (og de øvrige kandidatgruppene) mener at deres utdanning har vært et godt grunnlag for å begynne i yrket og for den videre karrieren, kan det virke som at det er et gap mellom kunnskapsgrunnlaget fra studiet og de daglige utfordringene de møter i den første perioden i jobb. Resultatene gir i det minste et grunnlag for å reise spørsmål om juristutdanningen kan utvikles i en retning som reduserer noe av dette gapet.

6 Oppsummering og diskusjon

6.1 Vi regner med en sterk vekst i antall jurister

Tilbudet av juridisk arbeidskraft vil øke betydelig fram mot 2025. Antall jurister i 2009 var ca. 17 000. Dersom vi legger vårt laveste alternativ til grunn, vil antallet stige til ca. 19 000 i 2025, eller med 12 prosent i forhold til dagens nivå. Dette alternativet legger til grunn at det årlige antall kandidater er 600, mot dagens nivå på ca. 900. Vi anser en så lav vekst som lite sannsynlig.

Dersom vi forutsetter et kandidattall omtrent på dagens nivå, dvs. 900, vil tilbudet av jurister øke til om lag 24 000 i 2025, eller med 37 prosent. Dette må anses å være et relativt forsiktig anslag, men som likevel gir betydelig vekst.

I vårt høyeste anslag legger vi til grunn en vekst i antall kandidater til 1 100 per år. Tilbudet i 2025 øker da til ca. 27 000 i 2025, eller med 55 prosent.

Når vi får så vidt sterk vekst i tilbudet av juridisk arbeidskraft, skyldes det at opptaket og kandidattallene gjennom flere år har ligget betydelig høyere enn for en del tiår siden. Dermed er nyrekrutteringen av jurister betydelig høyere enn den naturlige avgangen.

6.2 Etterspørselen er mer usikker

Det framtidige behovet for jurister i Norge lar seg trolig i mindre grad beregne med utgangspunkt i den økonomiske utviklingen enn mange andre yrkesgrupper. Dette henger dels sammen med hvilke sektorer av arbeidsmarkedet de jobber i, og at etterspørselen er et resultat av et komplekst sett av faktorer som ikke så lett lar seg innpasse i en beregningsmodell.

Hvis vi likevel legger til grunn at den økonomiske utviklingen gir seg tilsvarende utslag for jurister som for høyere utdanning mer generelt, vil etterspørselen etter jurister i 2025 ligge på ca. 21 000, eller om lag 22 prosent høyere enn i dag.

Vi har anvendt tre ulike demografialternativer, men det er relativt små forskjeller i hvordan de slår ut. De gir alle en betydelig høyere etterspørsel enn økonomialternativet, 30-31 000 i 2025, eller omtrent 75 prosent høyere enn i dag.

Vi vil være noe tilbakeholdne med å slå fast hvilket av de to hovedalternativene som vil være det «riktige», men det er kanskje grunn til å anta at utviklingen vil ligge nærmere demografialternativet enn økonomialternativet. Med andre ord er det grunn til å anta at etterspørselen etter jurister vil øke relativt mye fram mot 2025.

6.3 Mangel på jurister er sannsynlig

Våre beregninger av tilbud og etterspørsel er gjort med alternativer som gir en betydelig variasjonsbredde. Legger vi økonomialternativet til grunn, fører de mest realistiske tilbudsalternativene til at det blir et overskudd av jurister i 2025. Hvis vi i stedet legger til grunn at utviklingen i etterspørsel vil ligge nærmere det vi har omtalt som demografialternativet, viser beregningene et til dels betydelig tilbudsunderskudd. Når vi ser de ulike alternativene i forhold til hverandre, er det mer sannsynlig at det blir mangel på enn overskudd av jurister.

Våre beregninger tar hensyn til at juristenes fordeling etter arbeidsområde endrer seg, men vi har ikke foretatt beregninger av dette. På 2000-tallet har imidlertid fordelingen på næring vært relativt stabil. Hvis andelen jurister som jobber utenfor juristenes kjerneområder øker, bidrar dette til at etterspørselen totalt vil øke noe mer enn det vi har anslått.

Hvis vi legger til grunn at det kan bli et tilbudsunderskudd av jurister i et omfang som noen av våre alternativer tilsier, hvilke muligheter er det for å lukke dette gapet? Er det mulig å øke kandidattallet ut over de 1 100 som vårt høyeste tilbudsalternativ legger til grunn? Sett i forhold til søkertallene, burde det være mulig. Det er et klart og økende søkeroverskudd, og opptakskravene har vært økende. Men selv om søkningen ikke legger noen særlige begrensninger, er det ikke gitt at opptaket kan økes. Det faktum at Universitetet i Oslo tvert om reduserte opptaket kan tyde på at lærestedene ikke har økonomi og kapasitet til å øke opptaket særlig mye ut over dagens nivå. Lærerkrefter og infrastruktur kan her sette grenser for hvor mange studenter som kan gis et forsvarlig utdanningstilbud. Kanskje er mulighetene for ekspansjon større dersom vi tar i betraktning tilbudene på bachelornivå ved en del læresteder utenom de tre universitetene som tilbyr full juristutdanning.

Hvis utviklingen skulle gå i retning av en betydelig juristmangel, vil det kunne skje tilpasninger underveis ved at de fleste nye juristene vil bli rekruttert til de juridiske kjerneområdene, og at det blir færre som går til andre arbeidsområder.

6.4 Juristutdanningen oppleves som relevant

Når vi spør juristkandidater ca. tre år etter at de fullførte studiet, har de i det store og hele en positiv bedømmelse av sitt studium, også når vi sammenlikner dem med to andre utdanninger, siviløkonomer og sivilingeniører. De mener at studiet i høy grad var et godt grunnlag for både å begynne en yrkeskarriere og for den videre karrieren. De mener også at de får utnyttet sin kompetanse i den jobben de har, og de er godt fornøyd med jobben.

Vi finner at studiet som grunnlag for yrkeskarrieren er klart best for dem som arbeider innen for arbeidsområdet «faglig tjenesteyting» som bl.a. omfatter advokatfirma. Relevansen oppleves noe svakere blant dem som jobber innenfor offentlig administrasjon. Nesten alle som jobber med faglig tjenesteyting mener at jobben krever utdanning på samme nivå som de har (ikke nødvendigvis juss). Denne andelen er også høy blant dem som jobber innenfor offentlig administrasjon, men her er det en del som mener at man kunne klart seg med en høyere utdanning på lavere nivå. Også kompetanseutnyttingen er klart høyest blant dem som jobber innenfor faglig tjenesteyting, mens det er små forskjeller mellom jurister i ulike sektorer i hvor fornøyd de er med jobben. Når vi spør kandidatene om hva de mener studiet burde vektlagt sterkere, er det et klart flertall som svarer praktiske fagkunnskaper og praksisopplæring. Dette betones sterkest blant dem som jobber med faglig tjenesteyting.

Alt i alt synes juriststudiet å være godt tilpasset jobber innenfor det vi kan betegne som «kjerneområdene», men noe svakere tilpasset jobber i et mer utvidet arbeidsmarked. Det store flertallet av juristene jobber imidlertid innenfor «kjerneområdene», og fordelingen etter arbeidsområde synes å ha vært relativt stabil i siste tiårsperiode.

Litteratur

Arnesen, C.Å. (2012): Profesjonsutdannedes overgang fra utdanning til arbeid. NIFU rapport 13/2012

Bjørnstad, R., D. Fredriksen, M. L. Gjelsvik og N. M. Stølen (2008), *Tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft etter utdanning, 1986-2025*, Rapporter 2008/29, Statistisk sentralbyrå, Oslo–Kongsvinger.

Børing, P., og T. Næss (2008), *Arbeidsmarkedet for statsansatte: Tilgang og etterspørsel etter arbeidskraft 2006 – 2030*, NIFU STEP rapport 49/2008, Oslo.

Texmon, I., og H. Brunborg (2011), «Befolkningsframskrivning 2011-2040: Regionale forutsetninger og resultater», *Økonomiske analyser*, 4/2011.

Kunnskapsdepartementet (2011): <http://www.regjeringen.no/nn/dep/kd/Aktuelt/nyheiter/2011/flere-far-studere-juss.html?id=630618>

Universitas (2003). *Lettere å bli jurist*. Universitas 2003-02-12. Oslo.

Universitetet i Stavanger (2011): Rapport 2010. Planer 2011.

<http://www.uis.no/getfile.php/Om%20UiS/Rapport%202010%20og%20Planer%202011%281%29.pdf>

Vedlegg

Tabell V1.1 Universitetet i Oslo. Kandidater på mastergradsnivå fordelt på studium.

	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011
Cand. Jur-studiet	666	451	401	340	235		
Hovedfag/master i forvaltningsinformatikk	3	2	2	2	8	3	3
Hovedfag/master i kriminologi	8	9	4	15	26	13	20
Masters of Law			17	24	30	47	63
Master (juss) Master I rettssosiologi				5	9	8	7
Master I rettsvitenskap (juss)				33	300	229	401
Rettsvitenskap (juss) 3., 4 og 5. Avdeling Master I rettsvitenskap					17	166	25
Rettsvitenskap (juss) mastergradsoppgave						11	89
Master/master of arts/master of philosophy in The Theory and Practice of Human Rights		8	9	2	2	1	4
Totalt	677	470	433	421	627	478	612

Kilde: DBH

Tabell V1.2 Universitetet i Bergen. Kandidater på mastergradsnivå fordelt på studium.

	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011
Cand. Jur-studiet	185	195	191	186	24		
Master i rettsvitenskap				2	220	271	270
Totalt	185	195	191	188	244	271	270

Kilde: DBH

Tabell V1.3 Universitetet i Tromsø. Kandidater på mastergradsnivå fordelt på studium.

	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011
Mastergradsprogram i juss/rettsvitenskap					66	58	70
Master of Law						5	10
Jusstudiet 2 – 4.avdeling	55	55	40	40	3		
Totalt	55	55	40	40	69	63	80

Kilde: DBH

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no